

Opinnäytetyö YAMK

Sosiaaliala

Erityissosiaaliohjaus

Kevät 2024

Katja Hautalahti

Selvitys taidekeskus Inton
erityistaidetoiminnan
soveltuvuudesta
sosiaalipalveluksi

Opinnäytetyö YAMK) | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Sosiaaliala, erityissosiaaliohjaus

Kevät 2024 | 72 sivua

Katja Hautalahti

Selvitys Taidekeskus Inton soveltuvuudesta sosiaalipalveluksi

Taidekeskus Into ry on vuodesta 2009 järjestänyt monipuolista taidetoimintaa erityistä tukea tarvitseville henkilöille, mahdollistaen etenemisen myös vaativampaan ammattimaiseen työskentelyyn. Tässä opinnäytetyössä tarkoituksena oli selvittää, miten Taidekeskus Inton järjestämä erityistaidetoiminta soveltuisi sosiaalipalveluna järjestettäväksi päiväaikaiseksi toiminnaksi.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Tutkimusta varten haastateltiin kymmentä Inton taidetoimintaan osallistunutta henkilöä. Haastatteluaineisto analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin. Tutkimuksessa selvitettiin haastateltujen kokemuksia ja ajatuksia Inton järjestämästä taidetoiminnasta ja sen merkityksestä omassa elämässään. Taidekeskus Inton soveltuvuutta päiväaikaiseksi sosiaalipalveluksi selvitettiin peilaamalla tutkimustuloksia sosiaalipalveluna järjestettävän päiväaikaisen toiminnan sisältöihin ja tavoitteisiin.

Tutkimustulosten mukaan Taidekeskus Intolla olisi sosiaalialan resurssein täydennettynä erinomaiset edellytykset toteuttaa eri lakien nojalla järjestettävien päiväaikaisten sosiaalipalvelujen sisältöjä, kuten päivätoimintaa ja työtoimintaa sekä myös sosiaalisena kuntoutuksena järjestettävää päivätoimintaa ja työtoimintaa. Toiminnan järjestäminen sosiaalipalveluna edellyttää myös pitkäaikaista ja pysyvää rahoitusta, jotta toimintaa voidaan kehittää pitkäjänteisesti. Sosiaalipalvelun järjestämistä taidepainotteisena puoltaa myös laaja tutkimusnäyttö kulttuurin ja taiteen hyvinvointivaikutuksista ihmisten toimintakykyyn ja terveyteen.

Asiasanat: Sosiaalipalvelu, erityistaidetoiminta, päivätoiminta, työtoiminta, työllistymistä tukeva toiminta, kulttuurihyvinvointi

Master's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Social Services

2024

Katja Hautalahti

Report on the suitability of Taidekeskus Into as a social service

Since 2009, Taidekeskus Into ry has organized versatile art activities for people who need special support, making it possible to progress to more demanding professional work. In this thesis, the purpose was to find out how the special art activity organized by Art Center Into would be suitable as a daytime activity organized as a social service.

The thesis was carried out as a qualitative research. Ten people involved in Into's art activities were interviewed for the research. The interview material was analyzed using material-based content analysis. The research explored the experiences and thoughts of the interviewees about the art activities organized by Into and its meaning in their own lives. The suitability of Taidekeskus Into as a daytime social service was determined by mirroring the research results to the contents and goals of daytime activities organized as a social service.

According to the research results, Taidekeskus Into, supplemented with resources from the social sector, would have excellent conditions for implementing the contents of daytime social services implemented under different laws, such as day activities and work activities, as well as day activities and work activities organized as social rehabilitation. Organizing the activity as a social service also requires long-term and permanent funding so that the activity can be developed in the long term. The organization of social services with an art focus is also supported by extensive research evidence on the well-being effects of culture and art on people's ability to function and health.

Keywords: Social service, special art activities, day activities, work activities, activities that support employment, cultural well-being

Sisältö

Käytetyt lyhenteet tai sanasto	7
1 Johdanto	8
2 Kehittämistyön lähtökohdat ja toimintaympäristö	10
2.1 Erityistaidetoiminta	10
2.2 Taidestudiotoimintamalli	11
2.3 Taidekeskus Into ry	13
2.4 Vammaisuuden sosiaalinen malli ja vammaistyön oikeudellinen perusta	14
3 Kulttuurihyvinvointi sosiaali- ja terveystalvelujen kontekstissa	16
3.1 Hyvinvointi Allardtin hyvinvointiteorian mukaan	16
3.2 Kulttuuri ja taide hyvinvoinnin vahvistajina	17
3.3 Taidelähtöinen toiminta kulttuurihyvinvoinnin kontekstissa	19
4 Sosiaalihuollon tavoitteita ja työorientaatioita	20
4.1 Sosiaalityön ja -palveluiden tavoitteita vammaistyössä	20
4.2 Sosiaalipalveluiden työorientaatioita	21
4.3 Rakenteellinen sosiaalityö	22
5 Sosiaalipalveluna järjestettävä päiväaikainen toiminta	23
5.1 Päiväaikaisten toimintojen palvelukokonaisuus	23
5.2 Työllisyyttä tukeva toiminta ja työtoiminta	23
5.3 Osallisuutta tukeva toiminta eli päivätoiminta	27
5.4 Päiväaikaisen toiminnan laatukriteerit	30
5.5 Kohdeorganisaation palvelustrategia	31
6 Opinnäytetyön toteutus	33
6.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset	33
6.2 Tutkimusmenetelmät ja tutkimusaineistot	34
6.3 Kehittämistyön eteneminen	35
6.4 Tutkimusaineiston keruu: tutkimushaastattelut	36
6.5 Tutkimusaineiston käsittely ja analysointi	36

6.6 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	38
7 Tutkimuksen tulokset	40
7.1 Haastateltujen taustatietoja	40
7.2 Koetut merkitykset Taidekeskus Inton taidetoiminnasta	41
7.3 Taiteen tekemisen ja taiteellisen toiminnan merkitys – mahdollisuus itsensä ilmaisemiseen	42
7.4 Sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus -osallisuuden vahvistuminen	43
7.5 Taideopetus – mahdollisuus oppimiseen ja kehittymiseen	45
7.6 Hyvinvoinnin lisääntyminen - toimintakyvyn vahvistuminen	46
7.7 Kehitettävää Inton taidetoiminnassa haastateltujen kertomuksissa	48
8 Taidekeskus Inton erityistaidetoiminta sosiaalipalveluna	50
8.1 Inton taidetoiminta työ- ja päivätoiminnan tavoitteiden näkökulmasta	50
8.2 Vammaisten oikeudet ja yhdenvertaisuus Taidekeskus Inton toiminnassa	53
8.3 Sosiaalityön orientaatioita Taidekeskus Inton taidetoiminnassa	53
8.4 Taidetoiminta osana asiakkaan palvelukokonaisuutta	56
8.5 Kulttuurihyvinvoinnin näkökulma Inton toiminnassa	57
9 Johtopäätökset	59
9.1 Yhteiskehittämisellä ja palvelumuotoilulla sosiaalipalveluksi?	59
9.2 Tutkimustulosten hyödyntäminen ja ajatuksia jatkokehittämistarpeista	62
Lähteet	64

Liitteet

Liite 1. Haastattelukysymykset

Kuvat

Kuva 1. Vuoden 2024 Kettuki-taiteilijan Daniel Hahtan näyttely Aboa Vetus Ars Novan Galleriassa kesällä 2023.	14
Kuva 2. Sosiaalityön osaamisen orientaatiot (Karjalainen ym. 2019, 35).	22
Kuva 3. Työllistymistä edistävien palveluiden palvelupolku.	26
Kuva 4. Osallisuutta tukevan toiminnan eli päivätoiminnan palvelupolku.	29
Kuva 5. Päivätoiminta ja työtoiminta osana sosiaalista kuntoutusta.	29
Kuva 6. Laadukkaan sosiaalipalveluna toteutettavan päiväaikaisen toiminnan elementtejä.	32
Kuva 7. Kehittämistyöni eteneminen ja toteutus.	35
Kuva 8. Aineistolähtöinen laadullisen aineiston analysointiprosessi Milesin ja Hubermanin (1995) mukaan.	37
Kuva 9. Esimerkki haastatteluaineiston abstrahoinnista.	38
Kuva 10. Taidekeskus Inton erityistaidetoiminta haastateltujen kokemana.	48
Kuva 11. Taidekeskus Inton erityistaidetoiminnan vahvuuksia sosiaalipalveluna.	58
Kuva 12. Taidekeskus Inton vahvuuksia ja kehittämiskohteita sosiaalipalvelun tuottajana.	61

Käytetyt lyhenteet tai sanasto

Lyhenne	Lyhenteen selitys
ShL	Sosiaalihuoltolaki
Telma-koulutus	Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus
THL	Terveysten ja hyvinvoinnin laitos
Varha	Varsinais-Suomen hyvinvointialue
VpL	Vammaispalvelulaki

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä selvitän, miten varsinaissuomalaisen Taidekeskus Into ry:n erityistaidetoiminta soveltuisi sosiaalipalveluna järjestettäväksi päiväaikaiseksi toiminnaksi. Lähestyin aihetta selvittämällä toimintaan osallistuneiden kokemuksia ja ajatuksia Inton järjestämästä erityistaidetoiminnasta ja sen merkityksestä omassa elämässään.

Päivätoiminta ja työtoiminta sekä työllistymistä tukeva toiminta ovat sosiaalipalveluita, joita hyvinvointialueet järjestävät erityistä tukea tarvitseville henkilöille lakisääteisesti. Ne muodostavat sosiaalipalveluiden kokonaisuuden, jonka tarkoituksena on mahdollistaa ja vahvistaa vammaisten henkilöiden osallisuutta sekä työllistymisen mahdollisuuksia. Palveluiden kokonaisuus tulee järjestää asiakkaan tarpeisiin ja tavoitteisiin sopivaksi, tarvittaessa vaikkapa työ- ja päivätoimintaa yhteensovittaen. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2023a.) Työ- ja päivätoimintapalvelujen keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä määritellään lainsäädännössä. Sosiaalipalveluna järjestettävän päiväaikaisen toiminnan, kuten muidenkin sosiaalipalvelujen perustana toimivat sosiaalityön arvot, moraalit ja eettiset periaatteet. Palvelun laadun varmistamiseksi on lisäksi kehitetty työ- ja päivätoimintaa koskevat laatukriteerit, joita sekä palvelun käyttäjien että järjestäjien on mahdollisuus toiminnan kehittämisessä hyödyntää. (Kanaoja ym. 2017; Roponen 2017.) Lisäksi päivä- ja työtoimintaa ohjaavat esimerkiksi palvelua järjestävän hyvinvointialueen palvelustrategiset tavoitteet. Palvelun järjestäjällä on kuitenkin melko vapaat kädet palvelun sisältöä ja toiminnan painotuksia määriteltäessä. Tämä on perusteltuakin, jotta palvelulla voitaisiin mahdollisimman hyvin vastata asiakkaiden tarpeisiin.

Tutkimusten mukaan taiteella ja kulttuurilla on moninaisia positiivisia vaikutuksia ihmisen fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen ja hyvinvointiin. Tutkimuksellista näyttöä on saatu esimerkiksi siitä, että taiteella on merkitystä ihmisen kommunikaation ja ilmaisun vahvistamisessa sekä asioiden jäsentämisen apukeinona. Taide antaa mahdollisuuden itseilmaisulle ja se voi parhaimmillaan myös vahvistaa itsetuntemusta. Taidelähtöisten menetelmien soveltamisala on

laaja, eivätkä niiden käyttömahdollisuudet rajoitu tiettyihin ikä- tai sektorisidonnaisiin rajoihin. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023b; Houni, Turpeinen & Vuolasto 2020, 19.)

Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksista on selkeää tutkimusnäyttöä ja lainsäädäntökin toiminnan juurruttamista puoltaa, mutta selkeää rakenteellista paikkaa palvelujärjestelmässä tällä toiminnalla ei kuitenkaan vielä ole. Esimerkiksi työ- ja päivätoimintaa on mahdollista järjestää myös taidepainotteisena. Hyvinvointialueiden yhtenä tavoitteena on palvelurakenteiden päivittäminen asiakaslähtoisemmiksi. Myös ennaltaehkäisevien palvelujen parantaminen on tärkeä kehittämiskohde sosiaali- ja terveystieteiden uudistamisessa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2024, 16-17.) Nyt, hyvinvointialueiden toiminnan päästyä kunnolla vauhtiin onkin otollinen hetki etsiä uudenlaisia ratkaisuja myös asiakaslähtöisiin ja vaikuttaviin sosiaalipalveluihin.

Kehittämistyöni tutkimuksellinen osuus on toteutettu kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä, ja tutkimusaineisto on analysoitu aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Tutkimuksellista osuutta varten haastattelin kymmentä Taidekeskus Inton toiminnassa mukana ollutta henkilöä. Tavoitteena oli selvittää, minkälaisena he kokivat Taidekeskus Inton erityistaidetoiminnan ja minkälaisia merkityksiä he tähän toimintaan liittivät. Haastatteluaineistoa hyödyntäen pyrin selvittämään Taidekeskus Inton erityistaidetoiminnan soveltuvuutta sosiaalipalveluna järjestettäväksi päiväaikaiseksi toiminnaksi hyvinvointialueen palveluverkostossa.

2 Kehittämistyön lähtökohdat ja toimintaympäristö

2.1 Erityistaidetoiminta

Erityistaidetoiminta on taidetoiminnan ala, joka on suunnattu osallistumiseen ja itsensä ilmaisemiseen tukea tarvitseville henkilöille, kuten kehitysvammaisille, autismin kirjon henkilöille sekä laaja-alaisia oppimisvaikeuksia omaaville henkilöille. Erityistaidetoiminta on tuettua taidetyöskentelyä, johon erityistä tukea tarvitseva henkilö voi osallistua sekä taiteen harrastajana että ammattilaisena. Erityinen tuki erityistaidetoiminnassa tarkoittaa ennen kaikkea osallisuuden esteiden poistamista. Toiminnassa on tärkeää varmistaa, että taiteen tekemiseen liittyvät aihe-, materiaali-, väri- ja muut valinnat tulevat taiteilijalta itseltään, eivätkä ole esimerkiksi taidetoiminnan ohjaajan sanelemia. (Haveri 2016, 30–31.) Erityistaidetoiminnassa taideopettajan ja -ohjaajan sekä mentorin tehtävänä onkin mahdollistaa ja tukea erityistä tukea tarvitsevan taiteilijan työtä ja tukea hänen valintojaan, eikä esimerkiksi määritellä taidetyöskentelyn aiheita ja sisältöjä (Haveri 2016, 58).

Tutkimusten mukaan taide voi vahvistaa erityistä tukea tarvitsevan henkilön itsetuntemusta ja omanarvontunnetta sekä tuottaa tekijälleen hyvinvointia ja jopa kuntouttaa. Näiden lisäksi taide voi myös tukea motorista kuntoutusta ja fyysistä toimintakykyä. Erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden taidetoimintaa ei kuitenkaan voida perustella ainoastaan toiminnan hyvinvointivaikutuksilla. Taide on kaikkien ihmisten oikeus, joka on turvattu myös lainsäädännöllä. Laissa kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019) säädetään muun muassa, että kunnan tehtävänä on edistää taiteen ja kulttuurin yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä sekä luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle. Ihmisten kulttuurisia oikeuksia turvataan myös YK:n vuonna 1948 laatimassa ihmisoikeusjulistuksessa (Finlex 2016, 30. artikla) sekä Suomen perustuslaissa (731/1999). Täten myös vammaisilla henkilöillä tulee olla mahdollisuus ilmaista itseään taiteen keinoin, ilman ajatusta taiteen hyödyistä. (Haveri 2016, 56–57.) Erityistaidetoiminnassa ei ole erityisesti rajattua taiteellista

tavoitetta tai päämäärää, kuten ei taiteessa muutoinkaan. Kaikki aiheet ja tekniikat ovat erityistaidetoimintaan sopivia, kunhan esimerkiksi aihe ei loukkaa muita. Taiteen kautta erityistä tukea tarvitseva taiteilija voi käsitellä myös reaali maailmassa mahdottomia tai sopimattomia aiheita. (Haveri 2016, 58–58.) Parhaimmillaan taidetoiminta voi myös tarjota väylän itsensä ilmaisemiseen henkilöille, joilla muutoin on haasteita kommunikaatiossa.

Suomessa suunnitelmallista erityistaidetoimintaa järjestävät muun muassa Kaarisilta ry Lahdessa, Lyhty ry sekä Studio Aula Helsingissä, Etelä-Savon hyvinvointialueen Taidepesula Pieksämäellä, Pirkanmaan Settlementipalvelut Oy:n Omapolku Tampereella, Ateljee Eivor Porvoossa, Ateljee K Hämeenlinnassa, Autismisäätiö usealla eri paikkakunnalla, Kirsikoti ry Lieksassa sekä Turussa Taidekeskus Into ry. Erityistaidetoimintaa järjestetään osana hyvinvointialueen palvelutuotantoa, esimerkiksi päivätoimintaa tai työtoimintaa, sekä yksityisten palveluntuottajien ja järjestöjen toimesta. Osa edellä mainituista toimijoista tuottaa myös kuvallisen ilmaisun ammatillista koulutusta sekä valmentavaa Tuva- ja Telma-koulutusta erityisopetuksena. (Kettuki ry 2024.)

2.2 Taidestudiotoimintamalli

Taidestudiotoimintamalli on Kettuki ry:n toimesta vuonna 2018 kehitetty toimintamalli, jonka tavoitteena on edistää erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden osallisuutta, työllistymistä, toimijuutta ja yhdenvertaisuutta taiteellisen toiminnan saralla. Kettuki ry on vuonna 2002 perustettu valtakunnallisesti toimiva erityistaidetoiminnan edunvalvontajärjestö, joka toimi aiemmin nimellä Kehitysvammaisten taiteilijoiden tuki ry. Kettuki ry:n tavoitteena on parantaa erityistä tukea tarvitsevien visuaalisen alan taiteilijoiden työskentelyedellytyksiä ja edistää vammaisten henkilöiden yhdenvertaisia oikeuksia taiteeseen ja kulttuuriin. Taidestudiotoimintamallin kehittämistyöhön osallistui taidestudioissa työskenteleviä erityistä tukea tarvitsevia taiteilijoita ja taideohjaajia sekä lukuisia Kettukin verkostotoimijoita ja asiantuntijoita. Taidestudiotoimintamalli perustuu erityistä tukea tarvitsevien taiteilijoiden tarpeisiin sekä heidän kokemuksiinsa taidestudiotoiminnasta. Toimintamallin

kehittämisestä vastasi pitkäaikainen muotoilija ja taideohjaaja Synnöve Jokelainen. (Jokelainen 2019 5-6.)

Taidestudiotoimintaa järjestetään osana erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden osallisuutta ja työllistymistä tukevaa toimintaa, jota tuottavat hyvinvointialueet, järjestöt ja yksityiset palveluntuottajat. Taidestudiotoiminnan tavoitteita pyritään saavuttamaan yksilökeskeisellä ja tavoitteellisella ohjaamisella ja valmentamisella, kuvallista ilmaisua ja taiteilijuutta tukevalla toiminnalla sekä tekemällä yhteistyötä taidealan eri toimijoiden ja yhteisöjen kanssa. Toiminnassa pyrkimyksenä on myös tukea palvelunkäyttäjien itsenäisyyttä, osallisuutta, itsemääräämisoikeutta ja yhdenvertaisuutta. (Jokelainen 2019, 16.)

Taidestudiotoimintaan tehtyjen suositusten mukaan taidestudiotoiminnan henkilöstö koostuu moniammatillisista tiimeistä. Taidetoimintaa ohjaavat visuaalisen taiteenalan ammatillisen koulutuksen saaneet henkilöt ja sosiaalialan ammattilaiset yhteistyönä siten, että vastuu taiteellisen toiminnan sisällöistä on taiteen alan ammattilaisella. Taiteen tekemisen lisäksi palvelunkäyttäjät tarvitsevat tukea ja ohjausta myös esimerkiksi erilaisiin elämänhallinnan haasteisiin, sosiaalisiin suhteisiin sekä itsenäisempään elämään tähtäävien taitojen harjoitteluun. Taidestudiotoiminnan toteutuessa hyvinvointialueen järjestämänä lakisääteisenä palveluna, tulee palvelunjärjestäjän huolehtia, että toiminnassa on mukana riittävä määrä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia (Jokelainen 2019, 21.)

Suosituksen mukaan taidetoiminnassa käytettyjen työvälineiden ja materiaalien tulisi olla laadukkaita ja ammattimaiseenkin toimintaan soveltuvia. Taidestudiotoiminnassa pyritään yhteistyöhön eri taidetoimijoiden ja muiden yhteistyötahojen kanssa sekä saamaan taiteilijoiden teoksille ja taiteelle näkyvyyttä taidekeskuksen ulkopuolella. Taidestudiotoimintaan tulisi laatia toimintasuunnitelma yhdessä toimintaan osallistuvien henkilöiden kanssa. Toimintasuunnitelman laatiminen on tärkeää, jotta toiminnassa voidaan asettaa tavoitteita myös pitkällä aikavälillä. Toimintasuunnitelmassa on huomioitava myös kohdeorganisaation palvelustrategia. (Jokelainen 2019, 18–26.)

2.3 Taidekeskus Into ry

Turussa toimiva Taidekeskus Into ry on perustettu vuonna 2009 taidetoiminnan kehittämiseksi erityistä tukea tarvitseville henkilöille. Muiden erityistaidetoiminnan järjestäjien, kuten Lyhty ry:n, Kaarisillan ja Taidepesulan tavoin Inton tavoitteena on mahdollistaa osallistujalle paitsi taiteen harrastaminen, myös eteneminen vaativampaan, ammattimaiseen studiotyöskentelyyn. Inton toiminta on toteutunut yhdistyksen omana toimintana määräaikaishoidusten turvin sekä yhteistyönä Turun työväenopiston kanssa.

Into ry on toistaiseksi saanut Varsinais-Suomen hyvinvointialueelta käyttöönsä sopivat ja hyvin toimivat tilat, jotka sijaitsevat Ravattulassa Turussa. Inton vakituisina taideopettajina toimivat kokeneet ammattitaiteilijat. Into ry tekee myös Turun AMK:n taideakatemiaa kanssa yhteistyötä, jonka puitteissa kuvataideopiskelijat ovat saaneet mahdollisuuden toimia Inton erityistä tukea tarvitsevien taiteen tekijöiden taideohjaajina ja taiteilijoiden toiminnan mahdollistajina. (Taidekeskus Into ry 2024.)

Taidekeskus Into on vuosien varrella järjestänyt lukuisia taidenäyttelyitä ja taidetapahtumia, joissa Inton erityistä tukea tarvitsevien taiteilijoiden taidetta on ollut esillä. Esimerkkeinä viime vuosien näyttelytoiminnasta voidaan mainita monipuolisesti eri taidelajeja esittelevä ”Örö -Pimeyden tyyssija” -taidenäyttely Örön saarella, Aboa Vetus & Ars Nova -museon kanssa yhteistyönä museon tiloissa toteutetut viiden taiteilijan näyttelyt sekä Turun taidekappelissa järjestettävä taidenäyttely. Intossa on toteutettu myös yhteistyöprojekteja yritysten kanssa, joiden puitteissa Inton taiteilijat ovat päässeet kokeilemaan taideteostensa tuotteistamista. Tästä voidaan mainita esimerkkinä taiteilija Tiina Nurmen taiteen pohjalta luotu kestokassimalli Viking Linelle.

Ennen varsinaisen taidekeskuksen perustamista kuvataiteilija ja taideopettaja Eija Ruoho yhteistyökumppaneineen on jo vuosien ajan pyrkinyt edistämään erityistaidetoiminnan toimintaedellytyksiä sekä saavutettavuutta Varsinais-Suomessa. Nykytilanteessa taidekeskuksen toiminnan jatkuvuus on kuitenkin epävarmaa. Pitkäaikaisen rahoituksen puuttuessa toiminnalle ei ole voitu luoda

kokonaisvaltaista toimintasuunnitelmaa, eikä toiminnan laajuutta ole voitu kysynnästä huolimatta kasvattaa.

Kuva 1. Vuoden 2024 Kettuki-taiteilijan Daniel Hahtan näyttely Aboa Vetus Ars Novan Galleriassa kesällä 2023.

2.4 Vammaisuuden sosiaalinen malli ja vammaistyön oikeudellinen perusta

YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista allekirjoitettiin Suomessa vuonna 2006 ja ratifioitiin vuonna 2016. Keskeisinä lähtökohtina yleissopimuksessa ovat yksilön itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, vammaisten henkilöiden yhteiskuntaan osallistuminen ja osallisuus sekä esteettömyys. YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimuksen mukaiset tavoitteet ovat myös suomalaisen vammaispolitiikan perustana. Tavoitteena on yhteiskunta, jossa kaikilla on itsemääräämisoikeus sekä mahdollisuus elää omannäköistä elämää, osallistua yhteiskunnan toimintoihin, olla osallisena yhteisössä, tehdä elämäänsä koskevia päätöksiä ja

jossa toteutuvat yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys. (Finlex 2016; Suomen YK-liitto 2016.)

Opinnäytetyöni lähtökohtana on vammaisuuden sosiaalinen malli, jossa vammaisuus ymmärretään henkilön suhteena ympäröivään yhteiskuntaan. Vammaisuuden sosiaaliseen malliin on siirrytty vähitellen vammaisuuden lääketieteellisestä lähestymistavasta, jossa vammaisuus nähdään henkilön diagnoosiin, vammaan ja sen kuntouttamiseen liittyvänä ilmiönä. Vammaisuuden sosiaalisen mallin keskiössä ovat vammaisten henkilöiden oikeudet ja tasa-arvo. Vammaisuus ymmärretään tässä fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen tai kognitiivisen vamman tai sairauden sekä ympäristön ja yhteiskunnan yhdessä muodostamana toimintarajotteena. Yhdenvertaisen osallistumisen turvaamiseksi yhteiskunnan tulisi poistaa vammaisten henkilöiden jokapäiväistä elämää ja osallistumista vaikeuttavia esteitä ja haittoja. (Kyröläinen 2020, 14.; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023c.)

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) yhtenä keskeisenä tarkoituksena on turvata asiakkaalle tarpeenmukaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut ja muut hyvinvointia edistävät toimenpiteet (1 §). **Vammaispalvelulain** (1987/ 380) tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta yhteiskunnan jäsenenä sekä poistaa esteitä ja haittoja, joita vammaiset henkilöt vammansa vuoksi yhteiskunnassa kohtaavat. Vammaispalvelulaissa vammaisella henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jolla pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua päivittäistoimistaan (1 §, 2 §). Laki kehitysvammaisten erityishuollosta (23.6.1977/519) puolestaan koskee henkilöitä, joiden kehitys ja/tai henkinen toiminta on synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden tai vamman vuoksi estynyt tai häiriintynyt ja jotka eivät voi saada palveluita muun lain perusteella (1 §). Vuoden 2025 alusta astunee kuitenkin voimaan uusi vammaispalvelulaki (675/ 2023), joka sulauttaa vammaispalvelulain ja kehitysvammalain yhdeksi kokonaisuudeksi. Lakiin on ennen voimaantuloa tarkoitus vielä tehdä tarkennuksia sen soveltamisalaan eli käytännössä määrittellä tarkemmin asiakasryhmät, joita laki koskee.

3 Kulttuurihyvinvointi sosiaali- ja terveyspalvelujen kontekstissa

3.1 Hyvinvointi Allardtin hyvinvointiteorian mukaan

Yhteiskuntatieteellisellä hyvinvointitutkimuksella viitataan tavallisesti tutkimukseen, jossa yritetään määritellä, mitä on hyvä elämä tai sen puutteet ja mitata tätä mahdollisimman kokonaisvaltaisilla tavoilla. Tunnetun sosiologin Erik Allardtin hyvinvointiteorian mukaan ihmisen hyvinvointi koostuu kolmesta osa-alueesta, jotka ovat elintaso (having), yhteisyyssuhteet (loving) ja itsensä toteuttaminen (being). **Elintason** lähtökohtana ovat ihmisen fysiologiset tarpeet erityisesti tarpeiden tyydyttämiseen tarvittavien resurssien näkökulmasta. Allardtin hyvinvointiteorian mukaan tietty aineellisten resurssien taso on edellytys hyvinvoinnille. **Yhteistyösuhteet** ovat Allardtin hyvinvointiteorian mukaan olennainen osa hyvinvointia, koska ihmisellä on tarve solidaarisuuteen ja toveruuteen sekä tarve olla osa sosiaalisten suhteiden verkostoa. Teorian mukaan näiden tarpeiden toteutumatta jääminen saattaa johtaa monenlaisiin psyykkisiin ja sosiaalisiin haasteisiin. **Itsensä toteuttaminen** hyvinvoinnin määrittäjänä tarkoittaa Allardtin hyvinvointiteorian mukaan sitä, ihminen on arvostettu omana persoonanaan ja että hänellä on mahdollisuuksia itselleen mielekkääseen toimintaan sekä yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Itsensä toteuttamisen vastakohta on teoriaan mukaan vieraantuminen. Having-, loving- ja being -ulottuvuudet ovat objektiivisia hyvinvoinnin osatekijöitä, jotka kuvaavat myös yhteiskunnan arvoja. Allardtin mukaan hyvinvointia ei kuitenkaan voi määritellä vain objektiivisten hyvinvoinnin osatekijöiden perusteella, vaan arvioinnissa on huomioitava myös henkilön oma arvio ja kokemus hyvinvoinnistaan. (Uusitalo, Simpura, Saari & Laihiala 2022, 28–30, 218.) Huomioitavaa on myös, että tutkimuksen aikana saattaa tulla esiin ennalta määrittämättömiä ja yllätyksellisiä, mutta merkitykselliseksi nousevia hyvinvointivaikutuksia. (Laitinen 2017, 22.)

3.2 Kulttuuri ja taide hyvinvoinnin vahvistajina

Kulttuurihyvinvoinnin käsitteellä on monia merkityksiä. Kulttuurihyvinvoinnilla voidaan tarkoittaa yksilöllisesti tai yhteisöllisesti jaettua kokemusta siitä, että taide ja kulttuuri lisäävät hyvinvointia tai ovat yhteydessä siihen. Kulttuurihyvinvoinnilla voidaan viitata myös ilmiöön, jossa kulttuurin ja taiteen katsotaan tuottavan erilaisia yksilön tai yhteisön hyvinvointiin liittyviä vaikutuksia ja merkityksiä. Kulttuurihyvinvoinnilla voidaan viitata myös sellaiseen toiminnan kehittämiseen, tutkimukseen ja koulutukseen kenttään, jossa monitieteisesti ja sosiaali-, terveys-, kasvatustieteiden ja hyvinvointialojen yhteistyössä rakennetaan ja sovelletaan tästä yhteistyöstä syntyviä sisältöjä ja menetelmiä. Kaikessa kulttuuri- ja taidetoiminnassa voidaan nähdä mahdollisuus hyvinvoinnin vahvistamiseen. Edellytyksenä hyvinvointivaikutusten saavuttamiseen on riittävä taide- ja kulttuuritoiminnan saatavuus ja saavutettavuus; kaikille tulisi turvata yhdenvertaiset mahdollisuudet tähän toimintaan. (Kaattari & Suksi 2019, 11.)

Taide voidaan nähdä myös ilmaisun välineenä, jonka avulla on mahdollista parantaa kommunikaatiota itsen ja toisten kanssa ja tämän myötä vahvistaa ilmaisutaitoja ja lopulta parantaa myös mahdollisuuksia hyvinvoinnin kokemuksiin. Taiteen kokeminen tai taiteellinen työskentely voi arkimielessä olla hoitavaa, terapeuttista, virkistävää, lohduttavaa ja jopa parantavaa. Taidelähtöiset menetelmät tulee kuitenkin erottaa eri taidemuotoihin perustuvasta luovuusterapiasta, kuten kuvataide-, musiikki-, tanssi-, sanataide- tai draamatyöskentelyyn pohjautuvasta terapiasta. Edellä mainittuja palveluita voi antaa vain tehtävään koulutettu terapeutti. (Känkänen 2013, 34.)

Tutkimukset osoittavat, että kulttuuri- ja taidelähtöisiä menetelmiä voidaan käyttää tavoitteellisesti osana terveydenhuollon potilaiden kuntoutusta ja hoitoa. Taiteella on todettu olevan terveyttä edistäviä ja hoitavia vaikutuksia sekä positiivisia vaikutuksia myös koettuun fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen. Taide saa aikaan esimerkiksi aistien aktivoitumista sekä lisää fyysistä aktiivisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä. On jopa saatu näyttöä siitä, että taide voi lievittää kipuja ja vähentää lääkähoidon tarvetta. Taide ja taiteellinen toiminta edistävät

ihmisten terveyttä ja hyvinvointia kokonaisvaltaisesti. Omakohtaiset kokemukset vaikuttavat henkilön kykyyn ja tapaan vastaanottaa taidetta. Myös vuorovaikutussuhteet taidetoimintaryhmässä muovaavat tätä kokemusta. Taide ja kulttuuri vaikuttavat ihmisiin siis yksilöllisesti ja eri tavoin. (Houni, Turpeinen & Vuolasto 2020, 138; Aholainen, Jäntti & Tanskanen 2021.)

Maailman terveysjärjestön WHO:n vuonna 2019 julkaisemassa raportin “What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? -A scoping review” mukaan taide voi tarjota uudenlaisia ja luovia ratkaisuja erilaisiin terveyshaasteisiin. Raportti käsittää yli 900 tutkimusjulkaisua ja yli 3000 yksittäistä tutkimusta ja se on näin ollen laajin tähän mennessä tehty kulttuurin ja taiteen hyvinvointivaikutuksia käsittelevä kartoitus. Raportissa tutkimustulokset on jaoteltu kahteen ryhmään, jotka ovat sairauksien ennaltaehkäiseminen ja terveyden edistäminen sekä sairauksien hoito ja hallinta. Terveyden hyvinvointivaikutuksia käsitellään raportissa myös terveyden sosiaalisten määrittäjien kautta. Raportin mukaan taidetoiminta voi esimerkiksi vähentää yksinäisyyttä ja edistää sosiaalista sitoutumista. Taide voi myös toimia välineenä konfliktien ratkaisemisessa, koska taiteen avulla voidaan tukea empatiaa ja lisätä luottamusta ja yhteistyötä. Lisäksi taide voi toimia siltana erilaisille etnisille yhteisöille ja parantaa niiden välisiä suhteita. (Fancourt & Finn 2019; Taikusydän 2023a.)

Tutkimusraportin löydökset vahvistivat aiempaa tutkimusta siitä, että taiteella on positiivisia vaikutuksia sekä ihmisen fyysiseen että psyykkiseen terveyteen. Taideinterventiot voivat myös tarjota kokonaisvaltaisen hoitonäkökulman terveysongelmiin, joita tavallisesti pyritään hoitamaan ensisijaisesti perinteisin terveydenhuollon menetelmin. Taidelähtöiset menetelmät ohjaavat tarkastelemaan ihmisen terveyttä psykofyysisenä kokonaisuutena ja niiden avulla ihmisten terveysongelmat voidaan myös paremmin sijoittaa sosiaaliseen ja yhteisölliseen kontekstiin. Tutkimusraportin mukaan taideinterventioilla voidaan saavuttaa myös taloudellista hyötyä terveydenhuollossa; joissain tapauksissa niiden on havaittu olevan hoitomuotona jopa perinteisiä terveydenhoitomuotoja tehokkaampia. (Fancourt & Finn 2019, 52–53.)

3.3 Taidelähtöinen toiminta kulttuurihyvinvoinnin kontekstissa

Kulttuurihyvinvointia tuottavaa taidelähtöistä toimintaa voidaan toteuttaa sosiaali- ja terveystalvelujen asiakastyössä laajasti eri asiakasryhmien kanssa. Taiteen käytön edistäminen hyvinvointipalveluissa edellyttää työyhteisöltä sallivaa, kokeilevaa ja kannustavaa työkuulttuuria sekä työntekijöiltä ennakkoluulotonta asennetta ja riittävää ammattitaitoa. Taiteen käyttöä edistävä toimintakuulttuuri hyvinvointipalveluissa poikkeaa perinteisistä työtavoista ja uuden ajattelutavan omaksumiseen tarvitaankin kärsivällisyyttä, uuden oppimisen halua sekä myös poliittista tahtoa ja halua uudenlaisiin verkostoihin ja yhteistyökuvioihin. Taidelähtöinen toiminta rakentuu yksilöiden piirteiden, mieltymysten ja heille merkityksellisten asioiden mukaan sekä ryhmän jäsenten vuorovaikutuksessa. Toiminnalla on vaikutuksia sekä yksilön että yhteisön tasolla. Taidelähtöisestä toiminnasta muovautuu aina uniikki prosessi, eikä sitä ole mahdollista toistaa täysin samanlaisena uudestaan. (Känkänen 2013, 116.)

Taidetoiminta sosiaalihuollossa voi olla esimerkiksi taideesityksen tai osallistavan taidetoiminnan järjestäminen sosiaalihuollon laitoksessa asuville asiakkaille. Sosiaalihuollosta voidaan myös tukea ja ohjata asiakasta osallistumaan johonkin taideharrastukseen (Houni, Turpeinen & Vuolasto 2020, 141.) Esimerkkinä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden kulttuurihyvinvoinnin tukemisesta voidaan mainita myös kulttuuriresepti, jonka avulla asiakas saa mahdollisuuden osallistua maksutta kulttuuritoimintaan. Kulttuurihyvinvoinnin valtakunnallinen yhteyspiste ja yhteistyöverkosto Taikusydän on esittänyt toimenpidesuosituksessaan kulttuurireseptin vakiinnuttamista osaksi terveydenhuollon palveluja (Taikusydän 2019).

4 Sosiaalihuollon tavoitteita ja työorientaatioita

4.1 Sosiaalityön ja -palveluiden tavoitteita vammaistyössä

Erilaisilla sosiaalipalveluilla ja muilla sosiaalityön interventioilla pyritään parantamaan tuen tarpeessa olevien asiakkaiden elämänhallintaa ja itsenäistä pärjäämistä. Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 1 §:n mukaan sosiaalihuollon tehtävänä on

- 1. edistää ja ylläpitää hyvinvointia sekä sosiaalista turvallisuutta*
- 2. vähentää eriarvoisuutta ja edistää osallisuutta*
- 3. turvata yhdenvertaisin perustein tarpeenmukaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut sekä muut hyvinvointia edistävät toimenpiteet*
- 4. edistää asiakaskeskeisyyttä sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa*
- 5. parantaa yhteistyötä sosiaalihuollon ja kunnan eri toimialojen sekä muiden toimijoiden välillä 1–4 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi.*

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen laatiman määräyksen (1/2016) mukaan vammaispalveluiden ja työikäisten palvelutehtävät määritellään seuraavalla tavalla:

”Vammaispalvelut on sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on edistää vammaisten henkilöiden osallisuutta ja yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuudesta johtuvia esteitä.”

”Työikäisten palvelut on sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on tukea työikäisiä asiakkaita elämänhallintaan, työhön, toimeentuloon ja opiskeluun liittyvissä asioissa sekä vähentää eriarvoisuutta.

(Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

Sosiaalipalveluiden järjestäminen perustuu asiakkaan palvelutarpeen ja kokonaistilanteen arviointiin. Sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) painotetaan sosiaalista kuntoutusta, palvelutarpeen arviointia, asiakassuunnitelmien laatimista ja monialaista yhteistyötä. (Kanaoja ym. 2017, 194).

4.2 Sosiaalipalveluiden työorientaatioita

Sosiaalialan orientaatioilla tarkoitetaan jäsenystapaa, jossa sosiaalialan työ nähdään yksittäisiä menetelmiä laajempina osaamisen alueina. Orientaatioperustaisessa lähestymistavassa sosiaalityö voidaan nähdä samanaikaisesti sekä yksilökohtaisena että yhteisöihin ja yhteiskunnan rakenteisiin kohdistuvana työtapana. Orientaatio voidaan nähdä tässä viitekehyksessä eri tehtäväalueiden menetelmien kokonaisuutena, jota hyödyntäen sosiaalityötä tehdään. Orientaatioista muodostuvat sosiaalityön osaamisperusta ja osaamistarpeet. (Karjalainen, Metteri, Strömberg-Jakka 2019, 34.) Sosiaalityön orientaatioita voidaan jäsentää seuraavalla tavalla (Karjalainen ym. 2019, 35; mukaillen Kanaoja ym. 2017, 195):

- Varhainen tuki sosiaalisena investointina, joka on oma osaamisalueensa mutta läpäisee muutkin työorientaatiot
- Kuntouttava sosiaalityö (tehostettu asiakaskohtainen työ)
- Yhteisösosiaalityö, lähityö ja yhdyskuntatyö
- Rakenteellinen sosiaalityö

Yleisesti ottaen sosiaalipalveluna järjestettävää päiväaikaista toimintaa voidaan tarkastella eri painotuksin kaikkien edellä mainittujen orientaatioiden näkökulmasta. Kaikkiin orientaatioihin sisältyy myös sekä ennalta ehkäisevä että havaittuja ongelmia korjaava orientaatio. (Karjalainen ym. 2019, 35–36.)

Seuraavassa kuvassa on esitettynä sosiaalityön osaamisen orientaatioiden kenttä. Kuva on Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisusta TIEKARTTA 2030 – Aikuisten parissa tehtävän sosiaalityön tulevaisuus selvitys.

Kuva 2. Sosiaalityön osaamisen orientaatiot (Karjalainen ym. 2019, 35).

4.3 Rakenteellinen sosiaalityö

Rakenteellisella sosiaalityöllä pyritään lisäämään yksilöiden ja yhteisöiden hyvinvointia ja osallisuutta, poistamaan sosiaalisia ongelmia aiheuttavia esteitä sekä välittämään työssä kertynyttä tietoa päätöksenteon tueksi. (Karjalainen ym. 2019,16). Rakenteellisen sosiaalityön orientaatio kehittyi tarpeesta kerätä tietoa rakenteiden aiheuttamista ongelmista hyödyntää tätä tietoa sosiaalisten ongelmien ennalta ehkäisemiseen ja korjaamiseen. Rakenteellinen sosiaalityö sisällytettiin ensimmäistä kertaa sosiaalihuoltolakiin vuonna 2014 (Karjalainen ym. 2019, 6; Sosiaalihuoltolaki 1301/ 2014, 7§.)

Vammaissosiaalityössä sosiaaliset ongelmat ja epäkohdat ilmenevät usein juuri erilaisina osallistumisen esteinä. Fyysisten rakenteiden, kuten tilojen ja paikkojen lisäksi yhteiskunnassa on paljon muitakin osallistumismahdollisuuksien järjestämisessä huomioitavia rakenteita. Tällaisia rakenteita ovat esimerkiksi ihmisten arkea ohjaavat arvot, asenteet ja rutiinit. (Hömppi 2020, 28-29.) Rakenteellisella sosiaalityöllä onkin tärkeä merkitys vammaisten ja muiden erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden sosiaalipalveluiden suunnittelussa ja toteuttamisessa.

5 Sosiaalipalveluna järjestettävä päiväaikainen toiminta

5.1 Päiväaikaisten toimintojen palvelukokonaisuus

Työtoiminta, päivätoiminta ja työllisyyttä tukeva toiminta muodostavat päiväaikaisten toimintojen palvelukokonaisuuden, jonka tavoitteena on tukea ja edistää vammaisten henkilöiden osallisuutta ja työllistymisen mahdollisuuksia. Palvelukokonaisuus tulee järjestää asiakaslähtöisesti, tarvittaessa päiväaikaisen toiminnan eri palveluita yhteensovittaen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023a.) Eri lakien perusteella myönnettävien **työtoimintapalvelujen** keskeisiä tavoitteita ovat asiakkaan toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen, osallisuuden vahvistaminen ja työllistymismahdollisuuksien parantaminen. **Päivätoiminnan** keskeisinä tavoitteina on myös vahvistaa asiakkaan päivittäisissä toimissa tarvitsemia taitoja ja itsenäistä suoriutumista sekä edistää sosiaalista vuorovaikutusta kodin ulkopuolella. Päivätoimintapalveluista puhutaan myös osallisuutta tukevana toimintana, mikä nimitys luontevasti kuvaakin päivätoiminnan tarkoitusta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023 a & b.)

5.2 Työllisyyttä tukeva toiminta ja työtoiminta

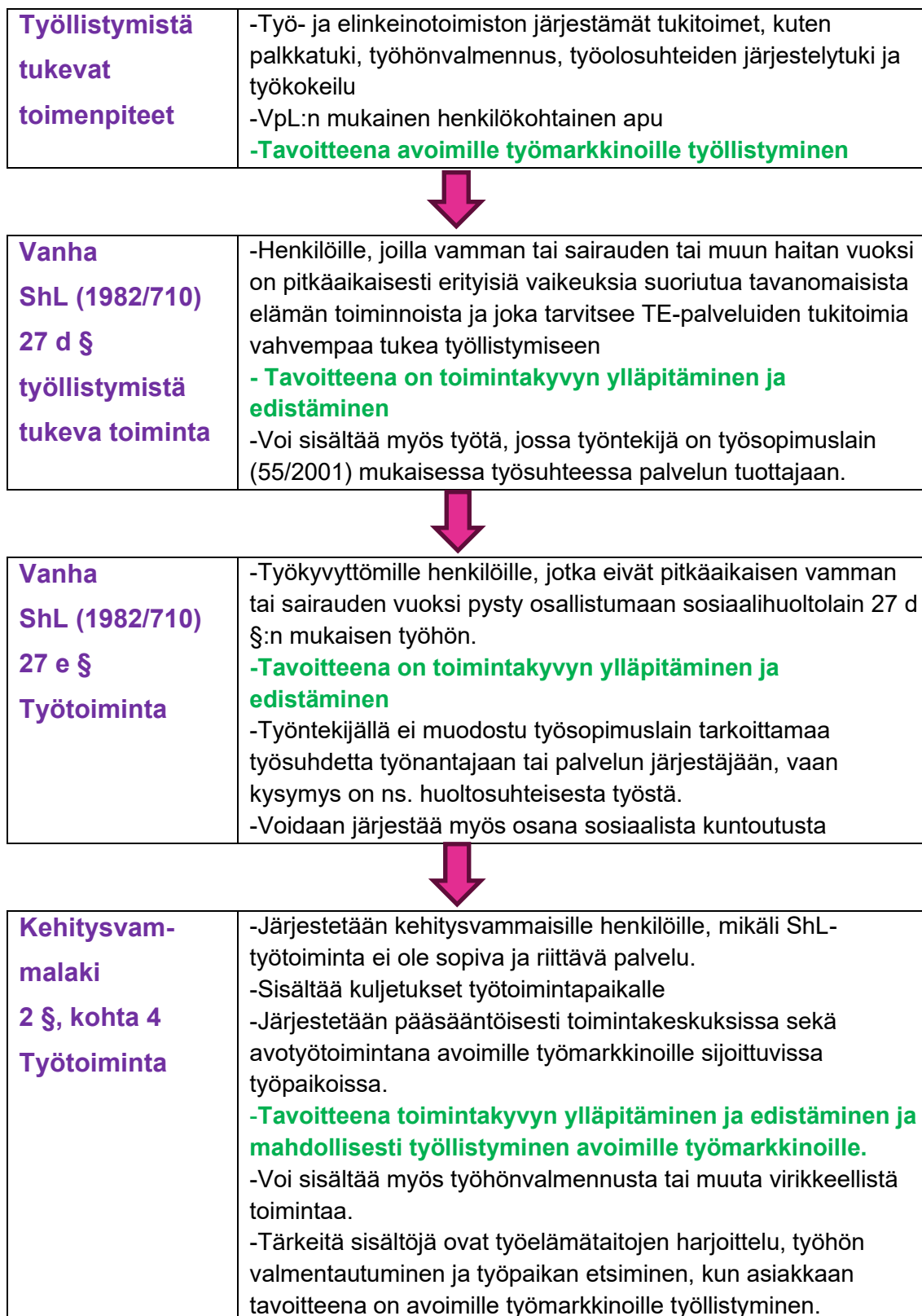
YK:n vammaissopimuksen (27/ 2016) 27. artiklan mukaan kaikilla tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet tehdä työtä ja työskennellä avoimessa, kannustavassa ja kaikille saavutettavassa työympäristössä. Yhteiskunnan tulee siis tukea ja edistää vammaisen henkilön työllistymistä ja etenemistä työurallaan. Työllistymistä voidaan tukea erilaisten työ- ja elinkeinotoimiston järjestämien tukitoimien, kuten palkkatuen, työhönvalmennuksen, työolosuhteiden järjestelytuen ja työkokeilun avulla. Vamman tai sairauden aiheuttaman toimintarajoitteen perusteella on työssä käymisen tueksi mahdollista saada myös vammaispalvelulain nojalla myönnettävää henkilökohtaista apua, jota haetaan hyvinvointialueen vammaispalveluista.

Vanhan sosiaalihuoltolain (710/ 1982) 27 d §:n mukaisella työllistymistä tukevalla toiminnalla tarkoitetaan erityisiä työhön sijoittumista edistäviä kuntoutus- ja muita tukitoimia, joita järjestetään henkilöille, joilla vamman tai sairauden tai muun haitan vuoksi on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista ja jotka tarvitsevat kappaleessa 4.1 kuvattuja työhallinnon palvelujen ja toimenpiteitä vahvempia tukitoimia avoimille työmarkkinoille työllistyäkseen. Sosiaalihuoltolain 27 d §:n mukainen palvelu voi sisältää myös työtä, jossa työntekijä on työsopimuslain (55/2001) mukaisessa työsuhteessa palvelun tuottajaan.

Vanhan sosiaalihuoltolain (710/ 1982) 27 e §:n mukaista työtoimintaa puolestaan voidaan järjestää työkyvyttömille henkilöille, jotka eivät pitkäaikaisen vamman tai sairauden vuoksi pysty osallistumaan sosiaalihuoltolain 27 d §:n mukaisen työhön ja joiden toimeentulo perustuu pääasiassa työkyvyttömyyden tai sairauden perusteella myönnettäviin sosiaalietuuksiin. Sosiaalihuoltolain mukaisen työtoiminnan tarkoituksena on toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen. (Sosiaalihuoltolaki 710/ 1982; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023a.) Sosiaalihuoltolain 27 e §:n mukaisessa toiminnassa työntekijällä ei muodostu työsopimuslain tarkoittamaa työsuhdetta työnantajaan tai palvelun järjestäjään, vaan kysymys on ns. huoltosuhteisesta työstä. Tämän vuoksi siitä ei myöskään makseta varsinaista palkkaa. Palvelun tarjoajan on kuitenkin mahdollista maksaa työtoimintaan osallistuvalla kiinteää verotonta korvausta, ns. työosuusrahaa. Sosiaalihuoltolain mukaista työtoimintaa voidaan järjestää myös osana sosiaalista kuntoutusta esim. tukemaan nuorten sijoittumista työ-, opiskelu-, työkokeilu-, työpaja- tai kuntoutuspaikkaan sekä ehkäisemään näiden keskeytymistä. Sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin toteutettavaa tehostettua tukea, jonka tarkoituksena on asiakkaan sosiaalisen toimintakyvyn ja osallisuuden vahvistaminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen. Sosiaalihuoltolain 27 d ja e § tulivat voimaan osana laajempaa vammaisten ja vajaakuntoisten työllistymistä edistävää lainsäädäntöä vuonna 2002. Uuden sosiaalihuoltolain astuessa voimaan vuoden 2015 alussa nämä säädökset jätettiin edelleen voimaan odottamaan laajempaa lakiuudistusta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019, 16-18.)

Kehitysvammaisille henkilöille työtoimintaa järjestetään pääsääntöisesti kehitysvammalain nojalla. Sosiaalihuoltolain mukainen työtoiminta on kuitenkin aina ensisijaisesti järjestettävä palvelu, mikäli tukitoimet siinä ovat asiakkaan tarpeiden mukaiset. **Kehitysvammalain mukainen työtoiminta** on sosiaalipalvelua, jota järjestetään pääsääntöisesti toimintakeskuksissa sekä myös avotyötoimintana avoimille työmarkkinoille sijoittuvissa työpaikoissa. Kehitysvammalain mukaiseen palveluun voi työtoiminnan lisäksi kuulua myös työhönvalmennusta tai muuta virikkeellistä toimintaa. Asiakkaan yksilölliset tarpeet ja tavoitteet huomioiden työtoimintaa voidaan järjestää joko ryhmämuotoisena toimintana tai yksilöpalveluna. Työtoiminnan tärkeitä sisältöjä ovat työelämätaitojen harjoittelu, työhön valmentautuminen ja työpaikan etsiminen, kun asiakkaan tavoitteena on avoimille työmarkkinoille työllistyminen. Palvelu ja siihen sisältyvät kuljetukset ovat osallistujalle maksuttomat. Aterioista voidaan kehitysvammalain perusteellakin järjestetyssä työtoiminnassa periä korvaus. (Terveys- ja hyvinvoinnin laitos 2023.)

Kuva 3. Työllistymistä edistävien palveluiden palvelupolku.

5.3 Osallisuutta tukeva toiminta eli päivätoiminta

Päivätoiminta on tarkoitettu henkilöille, jotka eivät toimintakykynsä perusteella kykene osallistumaan vanhan sosiaalihuoltolain 27 e §:n mukaiseen työtoimintaan ja joiden toimeentulon perustana ovat pääsääntöisesti sairauteen tai työkyvyttömyyteen liittyvät etuudet. Työtoiminta on siis päivätoimintaan nähden ensisijainen palvelu. Päivätoimintaa järjestetään vammaispalvelulain ja kehitysvammalain perusteella sekä uuden sosiaalihuoltolain (1301/2014) nojalla osana sosiaalista kuntoutusta. Palvelun järjestämistavassa tulee huomioida asiakkaan yksilöllinen tarve ja etu. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2023d).

Vammaispalvelulain (22.12.2006/ 1267) mukaista päivätoimintaa järjestetään vaikeavammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat vammansa ja sairautensa vuoksi välttämättä palvelua tavanomaisista päivittäistoiminnoistaan suoriutuakseen. Päivätoiminnassa pyritään vahvistamaan vammaisen henkilön päivittäisissä toimissa tarvitsemia taitoja ja itsenäistä suoriutumista sekä edistää sosiaalista vuorovaikutusta kodin ulkopuolella. Päivätoiminnan aktiviteetteina voi olla esimerkiksi luovaa toimintaa, käsitöitä, ruuanlaittoa, liikuntaa, retkiä tai tunteiden harjoittelua. Vammaispalvelulain mukaista päivätoimintaa tulee järjestää vaikeavammaisen henkilön tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti joko kokoaikaisena tai osa-aikaisena 1–5 päivänä viikossa. Palvelukokonaisuus voidaan rakentaa asiakaslähtöisesti myös esimerkiksi vanhan sosiaalihuoltolain mukaista työtoimintaa ja vammaispalvelulain nojalla järjestettyä päivätoimintaa yhdistellen. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2023d).

Kehitysvammalain mukaiseen päivätoimintaan osallistuu tavallisesti henkilö, jolle vammaispalvelulain mukainen työtoiminta ei ole sopiva palvelu tai joka haluaa työtoiminnan rinnalla osallistua osittain päivätoimintaan. Kehitysvammalain mukaisen päivätoiminnan sisällöt voivat olla samantyyppisiä kuin vastaavassa palvelussa vammaispalvelulain nojalla järjestettynä; esimerkiksi arkitaitojen harjoittelua, luovaa toimintaa, liikuntaa ja ulkoilua sekä erilaista virkistystoimintaa. Päivä- ja työtoimintakeskusten oman palvelutuotannon lisäksi päivätoiminnan toteuttamisessa voidaan hyödyntää

myös erilaisia liikunta- ja kulttuuritoimen tiloja sekä järjestöjen tarjoamaa toimintaa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023d.) Kehitysvammalain (23.6.1977) nojalla järjestetty päivätoiminta ja siihen liittyvät kuljetukset ovat asiakkaalle maksuttomia, mutta toimintapäivään liittyvistä aterioista on mahdollista periä maksu (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista, 734/ 1992).

Päivätoimintaa voidaan järjestää myös **uuden sosiaalihoitolain (1301/ 2014) 17 §:n perusteella osana sosiaalista kuntoutusta**, samoin kuin vanhan sosiaalihoitolain 27 e §:n mukaista työtoimintaakin, josta kirjoitin edellä. Hyvinvointialueet järjestävät sekä työ- että päivätoimintaa omana tuotantonaan sekä hankkivat palvelua ostopalveluna yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoilta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023d.)

<p>VpL 8 b § mukainen päivätoiminta</p>	<p>-Henkilöille, jotka eivät toimintakykynsä perusteella kykene osallistumaan vanhan sosiaalihoitolain 27 e §:n mukaiseen työtoimintaan.</p> <p>-Kodin ulkopuolella järjestettyä itsenäisessä elämässä selviytymistä tukevaa ja sosiaalista vuorovaikutusta edistävää toimintaa.</p> <p>-Voi sisältää esimerkiksi luovaa toimintaa, käsitöitä, ruuanlaittoa, liikuntaa, retkiä tai tunteiden harjoittelua.</p> <p>-Kokoaikaisena tai osa-aikaisena 1-5 päivänä viikossa.</p> <p>-Tavoitteena on vahvistaa päivittäisissä toimissa tarvittavia taitoja ja henkilön itsenäistä suoriutumista sekä edistää sosiaalista vuorovaikutusta kodin ulkopuolella.</p>
--	--

<p>Kehitysvammalain 1 § mukainen päivätoiminta</p>	<p>-Henkilölle, joka ei pysty osallistumaan vammaispalvelulain mukaiseen työtoimintaan tai joka haluaa esimerkiksi kehitysvammalain nojalla järjestettävän työtoiminnan rinnalla osallistua osittain päivätoimintaan.</p> <p>-Sisällöt voivat olla samantyyppisiä kuin vastaavassa palvelussa vammaispalvelulain nojalla järjestettynä; esimerkiksi arkitaitojen harjoittelua, luovaa toimintaa, liikuntaa ja ulkoilua sekä erilaista virkistystoimintaa.</p> <p>-Räätälöidään osallistujan tarpeiden mukaiseksi: voidaan järjestää koko- tai osa-aikaisena sekä ryhmä- tai yksilömuotoisena.</p> <p>-Tavoitteena on vahvistaa päivittäisissä toimissa tarvittavia taitoja ja henkilön itsenäistä suoriutumista sekä edistää sosiaalista vuorovaikutusta kodin ulkopuolella.</p>
---	---

Kuva 4. Osallisuutta tukevan toiminnan eli päivätoiminnan palvelupolku.

<p>Uuden ShL:n 17 § mukainen päivätoiminta ja vanhan ShL:n 27 §:n mukainen työtoiminta osana sosiaalista kuntoutusta</p>	<p>-Sosiaalityön ja sosiaalihoitajien keinoin toteutettavaa tehostettua tukea, jonka tarkoituksena on asiakkaan sosiaalisen toimintakyvyn ja osallisuuden vahvistaminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen.</p> <p>-Sosiaaliseen kuntoutuksen sisältöihin kuuluu esimerkiksi tukea asiakasta päivittäisissä toiminnoissa suoriutumisessa ja elämänhallinnassa sekä asiakkaan sosiaalisten vuorovaikutussuhteiden edistäminen ja ryhmätoiminta.</p>
---	--

Kuva 5. Päivätoiminta ja työtoiminta osana sosiaalista kuntoutusta.

5.4 Päiväaikaisen toiminnan laatukriteerit

Kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunta (KVANK) julkaisi vuonna 2017 työ- ja päivätoimintapalveluja koskevat laatukriteerit palvelujen tuottajille, käyttäjille, ostajille ja valvontaviranomaisille. Laatukriteerit perustuvat vammaisten henkilöiden oikeuksia maailmanlaajuisesti edistävään Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimukseen vammaisten henkilöiden oikeuksista. Tavoitteena on vahvistaa edelleen palvelukulttuurin kehittymistä laitosmaisista palveluista kohti palvelukulttuuria, jossa vammaisen henkilö on oman elämänsä tärkein toimija. Laatukriteerit tukevat työ- ja päivätoimintapalveluiden suunnitelmallista kehittämistä kohti edellä kuvattuja päämääriä. Ne toimivat työkaluna ja laadukkaana palvelun indikaattorina sekä työ- ja päivätoimintapalveluiden tuottajille että näitä palveluita hankkiville toimijoille. (Roponen 2017, 11-12.)

KVANK:n laatimat laatukriteerit työ- ja päivätoimintapalveluille ovat seuraavat:

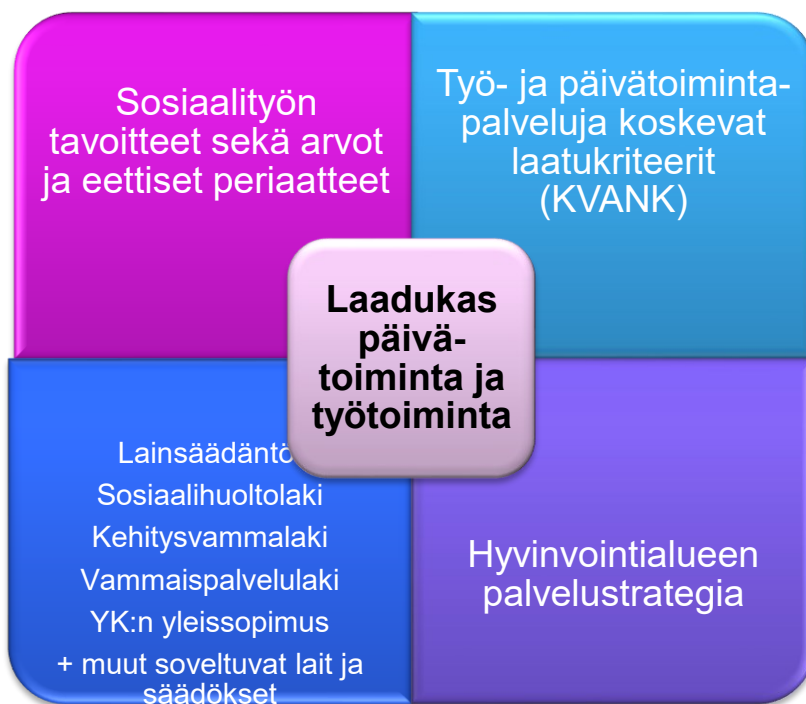
1. *Tuki valintojen ja suunnitelmien tekemiseen*
2. *Tuki muutokseen ja siirtymävaiheisiin*
3. *Tuki lähiyhteisöihin liittymiseen*
4. *Tuki opintoihin pääsemiseen*
5. *Tuki mahdollisimman suuren itsenäisyyden saavuttamiseen*
6. *Tuki terveyteen ja hyvinvointiin*
7. *Tuki ammatillisiin opintoihin tai työhön pääsemiseen*
8. *Tuki itseilmaisuun ja luovuuteen*
9. *Tuki merkityksellisissä sosiaalisissa rooleissa toimimiseen*
10. *Tuki palvelujen sisältöihin ja toimintatapoihin vaikuttamiseen*

5.5 Kohdeorganisaation palvelustrategia

Sosiaalipalvelun soveltuvuuden ja laadukkuuden arvioinnissa on hyvä huomioida myös kohdeorganisaation palvelustrategia ja arvot. Turkulainen taidekeskus Into sijaitsee Varsinais-Suomen hyvinvointialueella (myöhemmin tekstissä Varha), jonka arvot ja missio julkaistiin marraskuussa -23. Varhan tavoite ja missio on kiteytetty seuraavasti: *”Turvaamme, parannamme, pelastamme – hyvinvointia yhdessä, joka päivä”* *Palvelustrategian mukaan* Varhan toimintaa ohjaavat seuraavat arvot:

- *Arvostavan yhdenvertaisesti*
- *Pidämme huolta jokaisesta. Tarjoamme laadukkaita ja yhdenvertaisia palveluja asiakkaan tarpeen ja palvelustrategiamme mukaisesti.*
- *Vastuullisen vaikuttavasti*
- *Osaamme asiamme. Teemme tuloksekasta työtä ja tutkimusta. Uudistamme rohkeasti. Olemme vastuullinen palveluiden järjestäjä ja työnantaja. Toimimme kestävästi.*
- *Ystävällisesti ammattitaidolla*
- *Kohtaamme ihmiset ystävällisesti ja arvostavasti. Kuuntelemme ja otamme erilaiset näkemykset huomioon toiminnassamme. Osallistamme asukkaita ja sidosryhmiämme.* (Varsinais-Suomen hyvinvointialue 2023.)

Yhteenvedona voidaan todeta, että tavoiteltavan ja laadukkaan sosiaalipalveluna järjestettävän päiväaikaisen toiminnan perustana toimivat sosiaalityön arvojen ja eettisten periaatteiden mukaiset asiakastyön tavoitteet, lainsäädäntö sekä palvelunjärjestäjän palvelustrategia. KVANK:n laatimissa laatu kriteereissä päivä- ja työtoiminnan tavoiteltavia toimintamalleja on pyritty määrittämään käytännön tasolla. Laatu kriteereitä ei kuitenkaan vielä ole huomioitu lainsäädännössä, mutta toivetta tällaiselle menettelylle on tullut esille (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019, 44).

Kuva 6. Laadukkaan sosiaalipalveluna toteutettavan päiväaikaisen toiminnan elementtejä.

6 Opinnäytetyön toteutus

6.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, miten Taidekeskus Into ry:n järjestämä erityistaidetoiminta soveltuisi sosiaalipalveluna järjestettäväksi päivä- ja työtoiminnaksi sekä työllistymistä tukevaksi toiminnaksi. Kehittämistyöni sisältää tutkimuksellisen osuuden, jossa selvitän, minkälaisia merkityksiä toimintaan osallistuneet henkilöt antavat Taidekeskus Into ry:n järjestämälle erityistaidetoiminnalle sekä miten Inton järjestämä toiminta pystyy mahdollisesti vastaamaan sosiaalipalveluna järjestettävän päiväaikaisen toiminnan tavoitteisiin. Tutkimuksen tuloksia peilaan päiväaikaisten sosiaalipalveluiden tavoitteisiin ja laatuksenteoreihin sekä hyvinvointialueen palvelustrategiaan. Opinnäytetyötäni voikin luonnehtia tutkimukselliseksi kehittämistyöksi, jossa tutkimuksellinen osuus tuottaa tietoa opinnäytetyön laajempaa tarkoitusta varten.

Tutkimuskysymykset olivat:

1. Mitä merkityksiä Taidekeskus Inton järjestämällä taidetoiminnalla on toimintaan osallistuvilla henkilöillä?
2. Mitä sosiaalipalveluna järjestettävän päiväaikaisen orientaatioita ja elementtejä Taidekeskus Inton järjestämä taidetoiminta mahdollisesti sisältää?

Ratkaisuja toiseen tutkimuskysymykseen etsin peilaamalla ensimmäiseen tutkimuskysymykseen saatuja tutkimustuloksia sosiaalipalveluna järjestettävän päiväaikaisen toiminnan sisältöihin ja tavoitteisiin.

6.2 Tutkimusmenetelmät ja tutkimusaineistot

Kehittämistyöni tutkimuksellisen osan toteutan kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimusmenetelmällä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Tutkimusaihetta pyritään kvalitatiivisessa tutkimuksessa kuvaamaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi ym. 2015, 161.) Luonteeltaan kvalitatiivinen tutkimus on kokonaisvaltaista tiedonhankintaa, jossa tutkimusaineisto kerätään luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Tavallisia tutkimusmenetelmiä kvalitatiivisessa tutkimuksessa ovat erilaiset haastattelut, osallistuva havainnointi sekä tekstien erilaiset analyysit. Tarkoituksena on tehdä näkyväksi tutkittavien näkökulmia sekä saada heidän ”ääntään” kuuluviin. (Hirsjärvi ym. 2015, 164.)

Tutkimusaineiston keräsin haastattelemalla Inton erityistaidetoimintaan osallistuneita henkilöitä. Haastattelut toteutin puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Teemahaastattelu on tutkijan aloitteesta ja hänen ehdoillaan tapahtuvaa keskustelua, jossa pyritään vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa saamaan selville tutkimuksen aihepiiriin kuuluvat asiat. (Valli & Aaltola 2015, 27–28). Muihin tiedonkeruumenetelmiin verrattuna haastattelun etuna on erityisesti se, että aineiston keruuta voidaan siinä säädellä joustavasti tilanteen ja vastaajien mukaan (Hirsjärvi ym. 2015, 205).

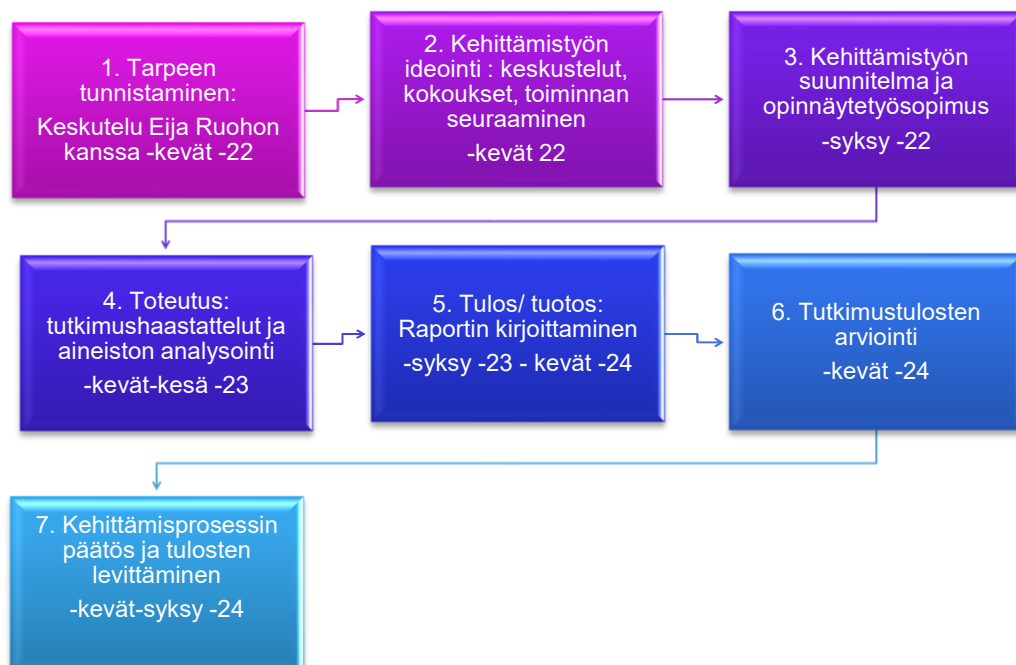
Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit, teemat, on määritelty etukäteen. Kysymyksiä ei kuitenkaan teemahaastattelussa tarvitse esittää kaikille haastateltaville täsmälleen samassa muodossa ja järjestyksessä, kuten strukturoidussa haastattelussa. (Valli & Aaltola 2015, 29.) Teemahaastattelu sopi mielestäni haastattelumuodoksi, koska se antaa vastaajille mahdollisuuden kertoa oman näkemyksensä aiheesta rajoittamatta sitä liikaa. Haastattelutilanteissa keräsin myös taustatiedoksi luonnehdittavaa tietoa haastateltavien elämäntilanteista, kuten tietoa työ- ja päivätoimintapaikoista ja opiskelu- ja työpaikoista sekä avun- ja tuentarpeista. Nämä tiedot auttoivat minua ymmärtämään haastateltavien tilanteita kokonaisvaltaisemmin. Haastattelukysymykset ja -teemat esitän liitteessä 1 (liite 1).

6.3 Kehittämistyön eteneminen

Toimeksiantajana kehittämistyössäni toimii Taidekeskus Into ry. Idea tähän työhön sai alkunsa kevättalvella 2022, jolloin keskustelin Into ry:n toiminnasta vastaavan kuvataiteilijan ja pedagogin Eija Ruohon kanssa Taidekeskus Inton toiminnan kehittämisestä. Työni eteni kehittämisprojektina 7-vaiheisen mallin mukaisesti (Salonen, Eloranta, Hautala & Kinos 2017, 52), jonka vaiheet ovat seuraavat:

- 1 nykykäytännön kehittämistarpeiden tunnistaminen,
- 2 ideointivaihe,
- 3 suunnitteluvaihe,
- 4 toteutusvaihe,
- 5 tulos ja/tai tuotos,
- 6 arviointivaihe ja
- 7 päätös, implementointi ja tulosten levittäminen.

Käytännössä kuitenkin kehittämisprosessin vaiheet limittyvät usein toisiinsa, eivätkä toteudu lineaarisesti (Salonen ym. 2017, 52).

Kuva 7. Kehittämistyöni eteneminen ja toteutus.

6.4 Tutkimusaineiston keruu: tutkimushaastattelut

Haastattelin tutkimustani varten kymmentä Taidekeskus Inton toimintaan osallistunutta erityistä tukea tarvitsevaa henkilöä. Ennen haastatteluja kävin seuraamassa taidetyöskentelyä Inton taideryhmissä. Yhtä henkilöä lukuun ottamatta en kuitenkaan tuntenut haastattelemani henkilöitä pidemmältä ajalta. Haastattelut järjestettiin joustavasti haastateltavien elämäntilanteisiin sovitellen taideryhmien yhteydessä Taidekeskus Inton tiloissa, haastateltavien päivätoiminta- ja palveluasumisyksiköissä sekä ravintolan rauhallisessa tilassa, jossa ei haastatteluhetkellä ollut muita henkilöitä.

Haastatellut henkilöt kommunikoivat pääsääntöisesti puheella keskustellun ollessa vuorovaikutuksellista. Eija Ruoho oli mukana neljässä haastattelussa, mikä näissä tilanteissa tuki haastateltavien vuorovaikutusta ja kommunikaatiota. Yksi haastateltavista ei kommunikoinut puheella. Hänen tukeaan haastattelutilanteessa oli tuttu henkilö, joka pystyi tulkitsemaan viestin sisällön haastateltavan huultenliikkeistä. Haastattelun alussa kerroin haastateltaville miksi haastattelua tehdään sekä sen, että tallennan haastattelut jatkokäsittelyä varten. Vaikka useampi haastateltava antoi luvan haastattelun sisältöjen julkaisemiseen omalla nimellään, päädyin kuitenkin tietoturvasyistä käsittelemään ne anonymisti.

6.5 Tutkimusaineiston käsittely ja analysointi

Haastattelujen analyysit muodostavat kehittämistyön tutkimuksellisen osan. Haastatteluaineisto koostui strukturoiduista ja vapaamuotoisista haastatteluosuuksista. Strukturoituja vastauksia järjestelin teemoittain kysymysten otsikoinnin mukaan pyrkien saamaan käsityksen haastateltujen taustoista; urapoluista, tuentarpeista, taidetoimintakokemuksista ja tulevaisuuden toiveista. Haastattelujen vapaamuotoisia osuuksia analysoin aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin. Sisällönanalyysin tarkoituksena on

tuottaa tutkittavasta asiasta selkeä ja sanallinen kuvaus johtopäätösten tekemistä varten (Tuomi & Sarajärvi 2018). Aineistolähtöisessä sisällönanalysissä tavoitteena on löytää aineistosta jonkinlainen toiminnan logiikka tai aineistosta nouseva tyypillinen kertomus (Vilkkä 2015, 163).

Kuva 8. Aineistolähtöinen laadullisen aineiston analysointiprosessi Milesin ja Hubermanin (1995) mukaan.

Vapaamuotoisten haastatteluosuuksien työstämisen aloitin haastattelutallenteiden sanatarkalla aukikirjoituksella. Tämän jälkeen perehdyin tarkasti haastattelumateriaaliin lukemalla sen moneen kertaan läpi. Haastattelut olivat kestoltaan 22–55 minuuttia, ja litteroitua materiaalia kertyi yhteensä noin 99 sivua. Perehtymisen jälkeen tiivistin aineistoa karsimalla siitä epäolennaisen pois. Seuraavaksi listasin alkuperäisiä ilmaisuja aihepiireittäin tutkimushaastattelun teemojen mukaan ja muodostin niistä pelkistettyjä ilmauksia (redusoiti). Tämän jälkeen etsin näistä ilmauksista yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Seuraavassa vaiheessa muodostin pelkistetyistä ilmauksista alaluokkia (klusterointi), josta jatkoin muodostamalla alaluokista yläluokkia. Viimeisessä vaiheessa yhdistelin yläluokkia pääluokiksi ja muodostin niistä kokoavia käsitteitä (abstrahointi). (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Yläluokka	Pääluokka	Yhdistävä käsite
-Mahdollisuus kokeilla erilaisia taidetekniikoita -Monimuotoiset taideprojektit	Uuden oppiminen	Mahdollisuus oppia ja kehittyä omien tavoitteiden mukaisesti
-Omiin valintoihin kannustava taideopetus - Kehittymisen tukeminen	Osaamisen vahvistuminen	
-Toimintaa tukeva sosiaalinen ympäristö -Toimintaan sopivat tilat ja puitteet	Turvallinen ilmapiiri	

Kuva 9. Esimerkki haastatteluaineiston abstrahoinnista.

6.6 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimusetiikalla tarkoitetaan tieteen tekemisen yleisesti hyväksytyjen pelisääntöjen noudattamista. Hyvä tieteellinen käytäntö edellyttää, että tutkija on tietoa hankkiessaan perehtynyt oman alansa tieteelliseen kirjallisuuteen ja muihin asianmukaisiin tietolähteisiin. Tutkijan tulee osoittaa, että hän hallitsee tutkimusmenetelmät, tiedonhankinnan ja tutkimustulosten analysoinnin. (Vilka 2015, 41–42.) Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa käytetään reliabeliuden ja validiuden käsitteitä. Tutkimuksen reliabeliudella tarkoitetaan mittaustulosten toistettavuutta ja kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Validiudella viitataan tutkimuksessa käytetyn mittarin kykyyn mitata juuri sitä, mitä oli tarkoituskin mitata. Hirsjärvi ym. 2015, 231.)

Tutkijan ja tieteellisen asiantuntijan tulisi noudattaa tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja, mikä tarkoittaa rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tuottamisessa, tallentamisessa, esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa. (Hirsjärvi ym. 2015, 24.) Edellä kuvattuja periaatteita pyrin noudattaman kaikissa kehittämistyöni vaiheissa. Ennen työni aloittamista ja sen aikana perehdyn aiheeni koskeviin lähteisiin huolellisesti ja pyrin valitsemaan työhöni mahdollisimman tuoretta ja luotettavaa lähdemateriaalia. Varmistin, että haastateltavien anonymiteetti säilyy

tutkimusprosessin aikana ja sen jälkeen. Luotettavuuden lisäämiseksi tallensin haastattelut. Haastattelujen litteroinnin ja analysoinnin jälkeen hävitin haastatteluaineiston.

7 Tutkimuksen tulokset

7.1 Haastateltujen taustatietoja

Aluksi selvitin haastateltujen taustatietoja, jotta voisin saada paremman käsityksen heidän kokonaistilanteestaan; vahvuuksista, tuentarpeista sekä taiteen tekemiseen liittyvistä ajatuksista ja suunnitelmista. Haastatteluun osallistuneet henkilöt tulivat varsin erilaisista taustoista ja myös heidän kosketuspintansa taiteelliseen toimintaan vaihteli. Haastatelluista viisi henkilöä oli iältään 19–29-vuotiaita, kaksi henkilöä 30–34-vuotiaita ja kolme henkilöä 62–80-vuotiaita. Haastateltavat olivat kehitysvammaisia tai muutoin erityisen tuen tarpeessa olevia henkilöitä. Pitkäaikaisimmat kävijät olivat olleet mukana Inton toiminnassa jo taidekeskuksen perustamisesta (v. 2009) lähtien ja uusimmat tulokkaat aloittaneet Intossa noin vuotta ennen haastattelua. Joidenkin haastateltujen yhteistyö kuvataiteilija Eija Ruohon kanssa oli alkanut jo tätäkin aikaisemmin, joko taideharrastuksen parissa tai ammattimaisempana taiteellisena toimintana.

Puolet haastatelluista henkilöistä asui tehostetun palveluasumisen yksikössä tai vastaavassa ja kaksi henkilöä omillaan tuetun asumisen palvelun piirissä. Kolme haastatelluista asui vanhempiensa luona tai vanhempien kodin välittömässä läheisyydessä. Yhdellä henkilöllä oli taidetoiminnassa säännöllisesti mukana vapaaehtoinen avustaja Avustajakeskuksesta ja toisella avustajana toimi läheinen henkilö perhepiiristä. Pääsääntöisesti haastateltavat osallistuivat taidetoimintaan kuitenkin ilman avustajaa.

Haastatelluista kuusi henkilöä osallistui säännöllisesti hyvinvointialueen järjestämään työ- tai päivätoimintaan toimintakeskuksessa ja osalla heistä oli lisäksi avotyötoimintapaikka toimintakeskuksen ulkopuolella. Avotyöstä he saivat ns. työosuusrahaa, joka on kiinteä veroton korvaus tehdyistä työpäivistä. Suuruudeltaan työosuusraha on varsin pieni, eikä se vaikuta esimerkiksi eläkkeen suuruuteen. Haastatelluista kaksi henkilöä oli jo eläkkeellä ja yksi ei muutoin ollut mukana hyvinvointialueen järjestämässä päiväaikaisessa

toiminnassa. Toinen eläkkeellä olevista henkilöistä oli nuorena ollut mukana myös työelämässä, erilaisissa avustavissa tehtävissä työskennellen.

Haastateltavien ajatukset taiteen tekemiseen liittyvistä tavoitteista ja tarkoituksesta vaihtelivat. Osa halusi jättää toiminnan jatkossakin harrastukseksi, kun taas toiset osoittivat kiinnostusta myös ammattimaisempaan taiteelliseen työskentelyyn. Inton toteuttamalla taidestudiomallilla pyritäänkin tukemaan osallistujan lähtökohdista kumpuavaa taiteen tekemisen tapaa. Lähes kaikkien haastateltujen taidetta oli ollut esillä ainakin yhdistyksen omissa taidenäyttelyissä ja monen töitä myös lukuisissa näyttelyissä yhdistyksen ulkopuolisissa näyttelyissä. Haastatellut olivat myös saaneet erilaisia tunnustuksia ja palkintoja taiteellisesta työstään; mukana oli esimerkiksi vuoden Into-taiteilija sekä valtakunnallisen Kettuki ry:n valitsema vuoden taiteilija.

7.2 Koetut merkitykset Taidekeskus Inton taidetoiminnasta

Ensimmäisen tutkimuskysymykseni avulla pyrin selvittämään, mitä merkityksiä Inton järjestämällä erityistaidetoiminnalla on toiminnassa mukana olleille henkilöille ollut. Haastatteluaineiston analyysivaiheessa taiteilijoiden kokemat merkitykset jäsenyivät seuraavan teemoittelun mukaisesti:

1. Taiteen tekeminen ja taiteellinen toiminta
2. Sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus
3. Taideopetus taidekeskus Intossa
4. Hyvinvoinnin lisääntyminen

Teemat mukailivat pitkälti haastattelurungon mukaisia teemoja. Ryhmittelyn mukaiset sisällöt limittyivät myös toisiinsa, mutta erottuivat haastatteluista kuitenkin selkeästi omina teemoinaan. Näiden teemojen avulla muodostuivat lopulta myös Inton erityistaidetoimintaan liitetyt merkitykset, jotka ovat

1. Mahdollisuus ilmaista itseään
2. Osallisuuden vahvistumien
3. Mahdollisuus oppimiseen ja kehittymiseen
4. Toimintakyvyn vahvistuminen

Näitä löydöksiä kuvaan tarkemmin seuraavissa alakappaleissa.

7.3 Taiteen tekemisen ja taiteellisen toiminnan merkitys – mahdollisuus itsensä ilmaisemiseen

Kaikki haastateltavat kokivat taiteen tekemisen ja taiteellisen toiminnan elämässään jollakin tavalla tärkeänä ja mielekkäänä. Taiteellisella toiminnalla viitataan haastateltujen kertomuksissa esiin tulleisiin taiteeseen liittyviin aktiviteetteihin, joissa haastatellut olivat olleet mukana. Tähän lukeutui taideprojektien työstämisen lisäksi esimerkiksi näyttelyiden järjestämistä, taidenäyttelyissä käymistä, yhteistyöprojekteja yritysten kanssa sekä erilaisia yhteisöllisiä taidetapahtumia. Kaikkea edellä mainittua toimintaa haastateltavat olivat kokeneet nimenomaan Taidekeskus Inton järjestämässä taidetoiminnassa. Haastatellut kokivat mielekkäänä ja tärkeänä, että olivat saaneet Inton taideryhmissä mahdollisuuden kokeilla erilaisia taidetekniikoita sekä työstää valitsemiaan ja tärkeiksi kokemiaan aiheita. Tärkeäksi koettiin myös taideopettajilta saatu apu ja tuki. Haastatellut olivat taiteessaan käsitelleet myös hyvin henkilökohtaisia aiheita, kuten uskontoa, seksuaalisuutta ja jopa koko elämänkaartaan. Useat mainitsivat työstäneensä myös kantaaottavia aiheita.

Haastatteluaineiston perusteella voidaankin todeta, että kaikki haastatellut ovat Inton taideryhmissä voineet toteuttaa omaan arvomaailmaansa ja mieltymyksiinsä sopivaa taidetta hyvin vapaasti. Taiteen tekeminen oli myös avannut aivan uuden ilmaisukanavan henkilölle, jolla muutoin oli vaikeuksia kommunikoinnissa ja ajatustensa esiin tuomisessa. Haastateltavat ovat saaneet päättää taiteen tekemiseen liittyvistä asioista pitkälti itse, ja taideopettajat ovat olleet tässä prosessissa heidän tukena. Haastatellut kokivat myös Inton ilmapiirin olevan turvallinen ja sellainen, että he voivat tulla sinne miettimättä, mitä

muut heistä ajattelevat. Mahdollisuus itsensä ja mielipiteidensä ilmaisemiseen nouseekin tutkimusaineistosta keskeiseksi arvoksi.

H6: "Taide on tapa ilmaista itseäni."

H2: "...Että täällä saa olla oma ittensä..."

H2: "Mä koen, et mä pystyn enemmän itseäni ilmaisemaan taidemaalaamisella ja piirtämisellä."

H4: "Tääl on aika vapaata."

H7: "...Sit se [taideopettaja] antaa niinku vapaat kädet. Ja sit joskus, jos mä en jotakin tykkää tehdä, niin sit mä oon tehnyt jotakin muuta, jost mä olin kiinnostunut."

7.4 Sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus -osallisuuden vahvistuminen

Haastatellut kokivat taidetoimintaan liittyvät sosiaaliset suhteet, kohtaamiset ja vuorovaikutuksen pääsääntöisesti positiivisina. Merkityksellisinä koettiin sekä suhde taideopettajiin että muihin taideryhmäläisiin. Haastateltavat kertoivat myös saaneensa Inton toiminnan myötä ystävyyssuhteita. Mahdollisuus kanssakäymiseen muiden ihmisten kanssa kuvautui haastateltujen kertomuksissa tärkeänä arvona.

H1: "...kun täällä on ihmisiä. Ne tuo sellaista eloa. Olen enimmäkseen seuraa kaipaava, en pysty olemaan yksin... Sillä pelkään yksinäisyyttä. Se sais tuntumaan siten, että jos saattaisin olla ainoa ihminen olemassa."

H2: "Täällä käy tosi mukavaa porukkaa ja niitten kanssa välillä keskustellaan, aika paljonkin erikoisista aiheista ja jokainen keskustelu, mitä täällä käydään ihmisten kanssa, niin on ainutlaatuinen hetki ihmiselle..."

Jotkut haastatelluista kertoivat kuitenkin työskentelevänsä mieluiten rauhallisessa tilassa itsekseen, eivätkä niinkään halunneet ottaa kontaktia muihin ryhmäläisiin. Heidänkin kertomuksistaan nousi kuitenkin esiin hyvä ja luottamuksellinen suhde taideopettajiin. Turvalliseksi koetulla ilmapiirillä on merkitystä myös sosiaalisen kanssakäymisen kannalta. Monelle oli jäänyt

mieleen myös hauskoja muistoja ja vuorovaikutustilanteita Inton toiminnasta vuosien varrelta. Mukaan mahtui esimerkiksi kahvilareissu, laivamatka sekä monia hauskoja sattumuksia taidetoimintaryhmistä. Myös taidetoimintaan liittyvät kahvituokiot koettiin tärkeinä, paitsi työskentelyä tauottavina levähdyshetkinä, myös mahdollisuutena seurustella ja keskustella muiden kanssa.

H3: ”..Mut sit on näitä tämmösii humoristisempii kivoi muistoi... Se oli niinku semmoinen kokemus, et se ei liity sellai taiteeseen, mut se on mun mielestä sillai hauska kokemus...”

H9: ”No siellä saa kahvia ja... sit tehdä töitä. Ja sit saa herkkujakin. Niitä kaikkia asioita tarvitaan.”

Inton taidetoimintaryhmissä on myös tehty vierailuja esimerkiksi Turun taidemuseoon. Eräs haastateltu kertoi osallistuneensa yhteisölliseen taideprojektiin, joka toteutettiin osana ”Minun Turkuni” -hanketta kaupungin julkisen liikenteen busseissa. Projektissa erityistä tukea tarvitsevat taiteilijat suunnittelivat bussien penkkien selkänojiin tarranäyttelyyn. Projektiin sisältyi mm. tutustumista kaupunkiin busseilla matkustaen ja kauppakeskuksessa sekä taidemaalauksia jokilaivoilla (Turun Sanomat, 2009.)

H7: ”Ja sit oli mejän tervehdykset ja ne tarrat laitettu, ja sit siin oli kerrottu niit asioita, ni ihmiset oli tykännyt siitä. Se oli musta hienoo.”

Toinen haastateltava (H8) puolestaan kertoi pitkäkestoisesta taideprojektistaan, jota taideopettaja Eija Ruoho oli mentoroinut. Näyttelyyn kokoamista varten taiteilija työsti ensin noin 100 teosta, joista parhaat valikoituvat lopulta taidenäyttelyyn Turun Hansa-kortteliin. Inton taideryhmien puitteissa on vuosien varrella toteutettu lukuisia taideprojekteja ja näyttelyitä. Edellä mainitut esimerkit kuvaavat mielestäni hyvin Taidekeskus Inton pitkäjännitteistä ja moniulotteista toimintatapaa. Taidekeskuksen ulkopuolisten taideprojektien voidaan katsoa tukevan osallistujien yhdenvertaisuutta yhteisön ja laajemmin ajateltuna yhteiskunnan yhdenvertaisina jäseninä.

Haastateltujen positiiviset kokemukset sosiaalisista suhteista ja vuorovaikutuksesta Inton taideryhmissä ja myös Inton taideprojekteihin liittyvissä yhteistyökuvioissa taidekeskuksen ulkopuolella tukevat ajatusta siitä, että Taidekeskus Inton järjestämä taidetoiminta tukee osallistujien sosiaalisia suhteita

sekä vuorovaikutusta ja voi myös ehkäistä syrjäytymistä ja lisätä yhteisöllisyyden tunnetta. Inton järjestämä toiminta voi mahdollistaa erityistä tukea tarvitsevalle henkilölle osallistumisen ja osallisuuden kokemuksia sellaisissa taide- ja kulttuuriprojekteissa, joissa hänen ei muutoin olisi mahdollista olla mukana.

7.5 Taideopetus – mahdollisuus oppimiseen ja kehittymiseen

Tutkimusaineiston perusteella haastateltavat olivat pääsääntöisesti hyvin tyytyväisiä Taidekeskus Intossa saamaansa taideopetukseen. Haastatteluissa kuvautui taideryhmissä toteutettujen taidetekniikoiden laaja kirjo, joista mainittiin ainakin akvarelli-, lyijykynä-, tussipiirustus-, akryyliväri-, ikonimaalaus-, mosaiikkikuvanveisto- ja kollaasitekniikat sekä erilaiset sekatekniikat ja kierrätysmateriaaleja hyödyntävät tekniikat. Lisäksi Inton taidetoiminnassa on toteutettu myös ainakin videotaidetta, performanssitaidetta sekä erilaisia yhteisötaideprojekteja. Erilaisia tekniikoita kokeilemalla monelle oli löytynyt myös omintakeinen taiteen tekemisen tapa. Suurimmalla osalla haastatelluista oli kokemusta myös tavoitteellisesta taiteellisesta työskentelystä. Taideprojektien työstäminen esimerkiksi näyttelyä varten edellyttää tekijältä pitkäjänteistä työskentelytapaa ja vahvaa motivaatiota. Monen haastatellun mielestä uuden oppiminen ja kehittyminen taiteen tekemisessä olivat tärkeitä ja tavoiteltavia asioita taidetoiminnassa. Tutkimusaineiston perusteella nämä asiat olivat Inton taideryhmissä monella myös toteutuneet. Positiivista palautetta haastateltavilta tuli myös ammattimaisesta taideopetuksesta sekä siitä, että opettaja antoi ohjeita ymmärrettävästi ja selkeällä kielellä.

H2: "...se nyt vaan on semmoinen, et täällä on niin hyviä opettajia, et.. se ei oo kirjaimellisesti vaan sitä, että pari viivaa ja se jää siihen, vaan se on niin kun sitä uuden oppimista ja kaikenlaista kokeilemista ja..."

H8: "Siinä on niitä mun vanhoja töitä nyt. Ne on parantunut tosi paljon".

H3: "Se on niin kun.. Mä tykkään, että pystyy niin kun kehittymään taiteessa".

H9: [Kuvaa Inton taideopettajaa]: "Semmonen, joka antaa tehdä kaikkea, mitä... Mitä mielessä liikkuu ja.. joka antaa ideoi..."

H7: [Kuvaa Inton taideopettajaa]:”Se ymmärtää niin kun, et mitä sä haluat tehdä ja ohjaa siihen oikeeseen suuntaan.”

Toimivat työtilat koettiin myös positiiviseksi ja taiteellista työskentelyä tukevaksi asiaksi. Inton työtilat mahdollistavat ryhmätyöskentelyn rinnalla myös yksilöllisen studiotyöskentelyn omassa rauhallisessa tilassa. Myös pieni ryhmäkoko koettiin positiiviseksi asiaksi taidetoiminnassa.

H10: ” Välil siellä on liian levotonta. Mut onneks on oma huone, sit voi laittaa oven kiinni, että jos tulee liikaa meteliä. Saa keskittyä.”

H10: ”Et mä haluan niinku rauhas taiteilla. Yksityisesti ja rauhas”.

H9: Pienet ryhmät, ei liikaa ihmisiä”.

Haastatteluaineistosta tulee esille, että Taidekeskus Inton järjestämä taideopetuksen koetaan tukevan oppimista sekä kehittymistä taiteellisessa toiminnassa. Taideopetus kuvautuu pitkäjänteisenä ja tavoitteellisena ja sen voidaan nähdä vahvistavan osallistujien osaamista ja kyvykkyyttä taiteen tekemisessä sekä tarvittaessa antavan myös ammatillisia valmiuksia taiteilijan ammattiin.

7.6 Hyvinvoinnin lisääntyminen - toimintakyvyn vahvistuminen

Haastatteluaineistosta tulee esille, että Inton erityistaidetoimintaan tultiin, koska toiminta koettiin mielekkääksi ja sen katsottiin tarjoavan mukavaa sisältöä päivään. Inton taidetoimintapäivää odotettiin ja toiminnan koettiin myös antavan rytmiä elämään. Eräs haastatelluista koki Inton taideryhmään osallistumisen myös vahvasti terapeuttisena. Haastateltava H2 koki, että taiteen tekeminen Inton taideryhmässä on auttanut häntä käsittelemään vaikeita ja henkilökohtaisia asioita elämässään.

H2: ”...tää on tuonut tietynlaista rutiinia siihen elämään, et on saanut elämän syrjästä kiinni. Ja täällä on tosi mukava olla ja viihdyn täällä ja täällä pääsee toteuttamaan itteään ja pääsee käsittelemään niinkin ikäviä asioita, mitä mun elämässä on tapahtunut.”

H2: ”...Että täällä saa olla oma ittensä ja kun tänne tulee, niin näkee ihmisiä, mikä on ihan törkeen hyvä, koska usein miten mä oon vaan sängyn pohjalla tekemättä yhtään mitään.”

Inton taidetoiminnan koettiin tuovan iloa elämään ja piristävän mielialaa. Taiteen tekeminen koettiin myös rentouttavana toimintana. Moni kertoi taidetoiminnan olevan ”henkireikä” elämässään.

H7: ”Sit ku menee taidepiiriin, ni sit saattaakin innostua.”

H2: H2: ”Se [taide] auttaa mun mieleen... Ja saa mun silmät kirkastuu heti, kun mä pääsen piirtämään.”

H2: ”...Että se on semmoinen niin iso henkireikä mulle...”

H3: ”Se on vähän niin kun henkireikä tämä, et.. Mä tykkään taidetta tehdä. Mä en kyl kyllästy taiteen tekemiseen”.

H10: ”Se on niin kun mulle vähän semmoinen, et pystyy rentoutumaan, kun tekee taidetta...”

Monelle taidekeskus Into mahdollisti taiteellisen työskentelyn ylipäättään tarjoamalla toimintaan sopivat työtilat. Onnistumisen kokemukset taidetoiminnassa koettiin tärkeinä ja ne motivoivat tekijöitä myös jatkamaan taiteen tekemistä. Joillekin taidetoiminnasta oli tullut jopa keskeinen osa elämää ja omaa identiteettiä. Kaikki haastateltavat kokivat Inton taideryhmissä käymisen niin mielekkäänä, että halusivat jatkaa toimintaa jatkossakin.

H1: ”..voin purkaa työhimoani... Täällä voi tehdä myös sellaista, mitä muualla ei voi tehdä.”

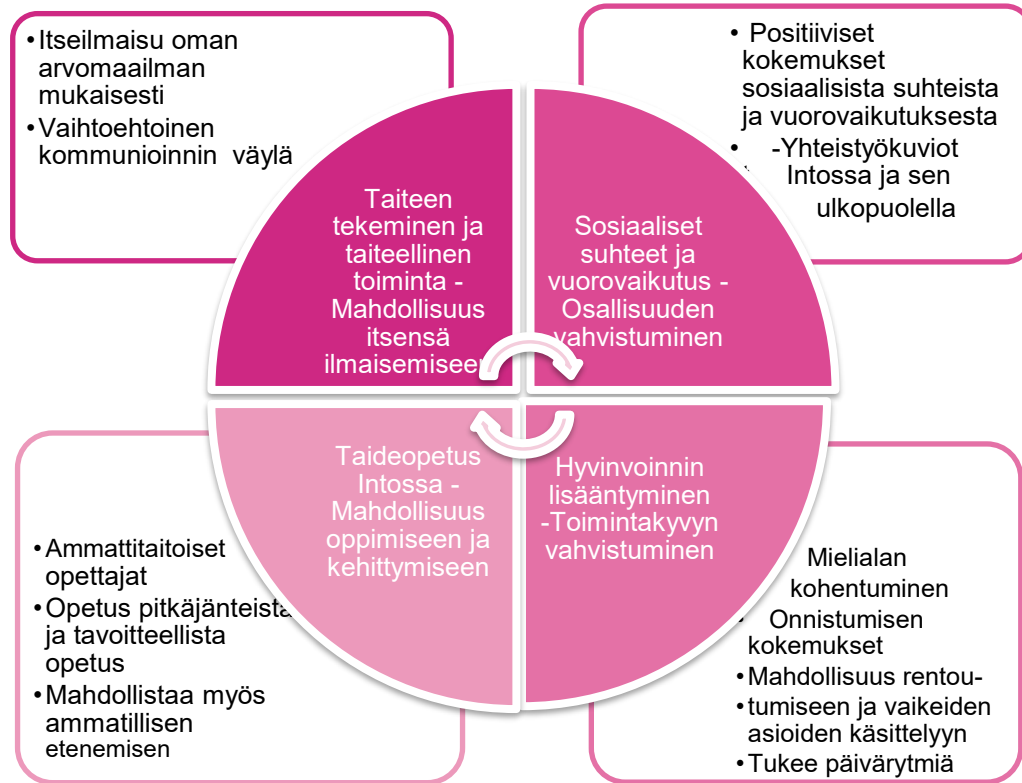
H3: ”Se on vaan semmoinen olo, et mä en haluu, et tää loppuu ikinä”.

H2: ”Tulevaisuudessa? Hmm... Mä ainakin haluisin, että tää paikka pysyisi pystyssä ja tänne pystyisi tulemaan aina ja pääsis niin kun jatkamaan sitä, mikä on itelle tärkeää, niin just kaikki tämmöinen luova toiminta...”

H6: ”Taide on elämä. Ei ole elämää ilman taidetta.”

Inton järjestämään erityistaidetoimintaan liitettiin monia positiivisia ja hyvinvointia parantavia asioita, joiden voidaan nähdä myös tukevan heidän toimintakykyään. Tällaisia asioita olivat esimerkiksi onnistumisen kokemukset, mielialan kohentuminen, mahdollisuus rentoutumiseen, mahdollisuus käsitellä vaikeita asioita, päivärytmiä tukeva toiminta ja mahdollisuus toteuttaa itseään. Myös aiemmin tässä luvussa kuvatuista tutkimustuloksista löytyy tekijöitä, joiden voidaan, ainakin välillisesti nähdä tukevan taidetoimintaan osallistuneiden

hyvinvointia ja toimintakykyä. Tähän ryhmään kuuluvat mahdollisuus ilmaista itseään ja mahdollisuus sosiaalisiin suhteisiin, yhteisöön kuulumisen sekä mahdollisuus oppimiseen ja kehittymiseen

Kuva 10. Taidekeskus Inton erityistaidetoiminta haastateltujen kokemana.

7.7 Kehitettävää Inton taidetoiminnassa haastateltujen kertomuksissa

Haastatteluaineiston perusteella Taidekeskus Inton järjestämään erityistaidetoimintaan oltiin pääsääntöisesti tyytyväisiä. Kuten aiemmissa kappaleissa on todettu, niin suoraan positiivista palautetta annettiin erityisesti laadukkaasta taideopetuksesta, toimivista työskentelytiloista sekä turvallisesta ja mukavasta ilmapiiristä, jossa voi ilmaista itseään vapaasti. Haastateltavista 7/10 ei tuonut esiin asioita, joita haluaisivat Inton toiminnassa muuttaa tai kehittää.

Muista poiketen yksi haastatelluista (H7) koki kehittämisen tarvetta taidekeskuksen työskentelytiloissa ja viihtyvyydessä. Hän toivoi Inton työtilojen esteettömyyden parantamista, esimerkiksi korkeampia WC-istuimia sekä sähköistä oven avausjärjestelmää. Viihtyvyyden lisäämiseksi hän toivoi taidekeskuksen tiloihin esimerkiksi isompaa kahvihuonetta ja erilaisia sisustuselementtejä. Toinen haastateltava (H10) puolestaan toivoi, että hän voisi päästä taidetoimintaryhmästä käymään välillä kaupassa. Lisäksi hän toivoi saavansa taidetoiminnan aikana tupakoida rajoituksetta.

Inton järjestämästä taidetoiminnasta oli tullut monelle tärkeä ja odotettu tapahtuma. Monet ilmaisivatkin huolta Inton taidetoiminnan jatkumisesta ja toivoivat toimintaan pysyvyyttä ja jatkuvuutta. Taidetoimintaa toivottiin järjestettävän myös enemmän ja useammin.

H2: ”Ois se kiva, että tätä olis enemmän kuin kerran viikossa. Kuitenkin nää taulut, mitä tekee, jää kesken ja haluais päästä niitä jatkamaan”.

H8: ”Pelottaa nyt, että mitä tällekin käy.”

H2: ”Tän ehdottomasti tän paikan pitäis saada se rahoitus.”

Kehittämistarpeet näyttäisivät haastatteluaineiston perusteella kohdentuvan toiminnan materiaaliin puitteisiin sekä toiminnan organisointiin yleisellä tasolla. Taiteelliseen työskentelyyn liittyen haastateltavien kokemukset Inton taidetoiminnasta kuvautuivat lähes yksinomaan positiivisina.

8 Taidekeskus Inton erityistaidetoiminta sosiaalipalveluna

Tässä luvussa avaan tutkimustuloksia toiseen tutkimuskysymykseeni, jonka avulla pyrin selvittämään, miten Taidekeskus Inton järjestämä erityistaidetoiminta pystyy vastaamaan sosiaalipalveluna järjestettävän päiväaikaisen toiminnan orientaatioihin ja tavoitteisiin.

8.1 Inton taidetoiminta työ- ja päivätoiminnan tavoitteiden näkökulmasta

Sosiaalipalveluna järjestettävän päivätoiminnan, työllisyyttä tukevan toiminnan ja työtoiminnan tavoitteissa voidaan nähdä paljon yhtäläisyyksiä. Kaikkia edellä mainittuja palveluja järjestetään suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti ja niiden tavoitteena on tukea asiakkaan toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista arjen toiminnoissa sekä tukea asiakkaan osallisuutta. Myös mahdollisuus sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja yhteisöllisyyden rakentamiseen yhdistää näitä palveluita. Nimensä mukaisesti työtoiminnan ja työllistymistä tukevan toiminnan tavoitteet kohdentuvat selkeästi työllistymistä tukeviin toimenpiteisiin, päivätoiminnan tavoitteiden painottuessa osallisuuden teemoihin. (Terveystieteiden tutkimuslaitos 2023, THL 2023c.)

Tutkimustulosten mukaan keskeiset Taidekeskus Inton järjestämään erityistaidetoimintaan liitetyt merkitykset ovat siis mahdollisuus toteuttaa ja ilmaista itseään, mahdollisuus sosiaalisiin suhteisiin, vuorovaikutukseen ja osallisuuteen, mahdollisuus oppimiseen ja kehittymiseen sekä koetun hyvinvoinnin lisääntyminen ja tämän myötä toimintakyvyn vahvistuminen. Näissä löydöksissä voidaan nähdä yhtymäkohtia päiväaikaisten sosiaalipalvelujen keskeisiin tavoitteisiin, kuten **toimintakyvyn tukemiseen ja edistämiseen, osallisuuden vahvistamiseen sekä työllistymisen tukemiseen.**

Toimintakyky

Toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen voidaan nähdä lähtökohtana muiden päämäärien tavoitteluun, sillä ilman riittävää toimintakykyä on vaikeaa esimerkiksi tavoitella työllistymistä tai osallistua ja olla osallisena erilaisilla sosiaalisilla areenoilla. Toimintakyvyllä tarkoitetaan ihmisen fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia edellytyksiä suoriutua merkitykselliseksi kokemistaan ja välttämättömistä päivittäistoiminnoista, kuten työstä, vapaa-ajasta ja harrastuksista, opiskelusta sekä itsestä ja toisista huolehtimisesta, omassa toimintaympäristössään. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023e.)

Tutkimustulosten mukaan Inton järjestämä erityistaidetoiminta tuottaa osallistujilleen monia hyvinvointia tukevia tekijöitä, jotka voivat myös vaikuttaa positiivisesti ihmisen toimintakykyyn. Inton järjestämästä taidetoiminnasta esiin nousseet tekijät, kuten mahdollisuus itsensä toteuttamiseen, toimivat yhteistyösuhteet sekä mahdollisuus osallistua mielekkääseen toimintaan ovat hyvinvoinnin keskeisiä arvoja myös Allardtin hyvinvointiteorian mukaan. Yhteistyösuhteiden puuttuminen saattaa Allardtin mukaan johtaa erilaisiin sosiaalisiin ja psyykkisiin haasteisiin. Itsensä toteuttamisen vastakohtana Allardt näkee vieraantumisen. (Uusitalo, Simpura, Saari & Laihiala 2022, 28–30.)

Osallistuminen ja osallisuus

Tutkimustulosten mukaan Taidekeskus Inton järjestämä erityistaidetoiminta tarjoaa mahdollisuuden sosiaalisiin suhteisiin ja vuorovaikutukseen. Lisäksi se mahdollistaa erityistä tukea tarvitseville henkilöille osallistumisen ja osallisuuden kokemuksia, myös sellaisiin aktiviteetteihin ja tilanteisiin, joissa he eivät muutoin voisi olla mukana. Esteettömiksi ja toimiviksi koetut työtilat sekä ymmärrettäväksi ja selkokieliseksi mielletty opetus auttavat poistamaan osallistumisen esteitä Inton järjestämässä taidetoiminnassa. Inton opettajien ja ohjaajien tilaa antava ja samalla taiteilijan päätöksentekoa tukeva opetus- ja ohjaamistapa sekä turvalliseksi ja sallivaksi koettu ilmapiiri antavat taiteilijalle mahdollisuuden osallistua ja olla aidosti osallisena yhteisössä.

Lisäksi Taidekeskus Inton yhteistyö taidekentän eri toimijoiden kanssa ja taidekeskuksen ulkopuolella tapahtuvat taideinterventiot lisäävät erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden mahdollisuutta toimia yhdenvertaisesti taiteen kentällä. Voidaankin todeta, että Inton erityistaidetoimintaa toteutetaan vahvasti osallisuutta tukevalla orientaatiolla ja päiväaikaisten sosiaalipalvelujen osallisuuden tavoitteiden suuntaisesti.

Työllistymisen tukeminen

Inton taidetoiminnassa erityistä tukea tarvitsevat henkilöt ovat saaneet tarpeidensa mukaan tukea myös tavoitteelliseen ja ammatilliseen taiteelliseen työskentelyyn. Onnistuneiden taideprojektien ohella tavoitteellinen, pitkäjänteinen sekä oppimista ja kehittymistä tukeva taideopetus voidaan nähdä Inton vahvuutena myös sosiaalipalveluna järjestettävän työllisyyttä tukevan toiminnan ja työtoiminnan sekä myös päivätoiminnan tavoitteiden kannalta.

Taidekeskuksen ulkopuolelle ulottuvat taideprojektit ovat antaneet taiteilijoille mahdollisuuden kokeilla uusia asioita ja rooleja yhteiskunnassa, mikä osaltaan tukee myös KVANK:n ”Tuki Lähiyhteisöön liittymiseen”- ja ”Tuki merkityksellisissä rooleissa toimimiseen” (Roponen 2017, 39 & 44) laatusuosituksen suuntaista työtapaa Inton taidetoiminnassa. Inton taideopettajat toimivat erityistä tukea tarvitseville taiteilijoille tavoitteellisen taiteellisen työskentelyn mahdollistajina, missä roolissa voidaan nähdä paljon myös yhtäläisyyksiä työelämäpalvelujen työhönvalmentajien tehtävien kanssa. Inton taideopetus kuvautui tutkimustulosten mukaan pitkäjänteisenä ja tavoitteellisena, ja se voi parhaimmillaan vahvistaa osallistujien osaamista ja kyvykkyyttä sekä antaa tarvittaessa myös ammatillisia valmiuksia taiteilijan ammattiin.

8.2 Vammaisten oikeudet ja yhdenvertaisuus Taidekeskus Inton toiminnassa

Tämän tutkimuksen perusteella taidekeskus Inton järjestämä taidetoiminnan voidaan katsoa tukevan vammaisten henkilöiden osallisuutta ja yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa. Vammaispalvelulain (380/ 1987 & 675/ 2023) hengessä Inton taidetoiminnassa pyritään huomioimaan ja poistamaan vammaisuudesta johtuvia esteitä ja haittoja sekä tukemaan erityistä tukea tarvitsevan henkilön itsemääräämisoikeutta.

Inton erityistaidetoiminta tarjoaa taidestudiomallin mukaisesti, paitsi mielekästä toimintaa ja rytmiä päivään, myös mahdollisuuden taiteen tekemiseen ja siinä kehittymiseen, taiteilijan kiinnostuksen mukaan myös ammatillisin tavoittein (Jokelainen 2019). Inton erityistaidetoimintaa toteutetaan asiakkaan mielipidettä kunnioittaen ja sitä tukien sekä yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä, osallisuutta ja esteettömyyttä edistäen. Inton taidetoiminnassa voidaankin nähdä toteutuvan myös YK:n vammaissopimuksen (27/2016) keskeiset arvot, jotka ovat myös Suomen vammaispolitiikan perustana. Taidekeskus Inton voidaan myös nähdä edistävän Kulttuurilain (166/ 2019) tavoitteiden toteutumista, koska Inton erityistaidetoiminta tukee ihmisten mahdollisuuksia luovaan ilmaisuun ja toimintaan sekä taiteen ja kulttuurin tekemiseen ja kokemiseen. Inton erityistaidetoiminta mahdollistaa yhdenvertaista osallistumista kulttuuriin, taiteeseen ja sivistykseen. Inton toiminta tukee vammaisten kulttuurisia oikeuksia sekä ammatillista tasa-arvoa taidealan ammattiteissa.

8.3 Sosiaalityön orientaatioita Taidekeskus Inton taidetoiminnassa

Tämän tutkimuksen mukaan Taidekeskus Inton tarjoaa erityistä tukea tarvitseville henkilöille mahdollisuuden olla osallisena taideyhteisössä, toteuttaa ja ilmaista itseään vapaasti, oppia, kehittää itseään ja parantaa hyvinvointiaan. Inton taideopettajat tukevat erityistä tukea tarvitsevia taiteilijoita tekemään itsenäisiä valintoja ja osallistumaan taidetapahtumiin yhdenvertaisesti muiden kanssa. Taidetyöskentely toteutuu yksilöllisesti ja asiakkaiden tavoitteiden mukaisesti, tarvittaessa myös kohti ammatillisia päämääriä. Ammattieettisten arvojen

näkökulmasta Inton järjestämän taidetoiminnan voidaankin katsoa vastaavan monilta osin THL:n määritelmää vammaispalveluna järjestetystä sosiaalipalvelusta sekä myös määritelmää työikäisten sosiaalipalvelusta. (THL 2016.)

Vaikka Inton toiminta ei nykyisessä muodossaan toteudukaan sosiaalipalveluna, siinä voidaan nähdä elementtejä monista sosiaalityön työorientaatioista. Kuntouttavalla työotteella sosiaalityössä on tavoitteena vahvistaa asiakkaan elämän- ja arjenhallintaa sekä työ- ja toimintakykyä. Tällaista toimintatapaa sovelletaan esimerkiksi sosiaalisen kuntoutuksen palveluissa. Rakenteellisen sosiaalityön tehtävänä puolestaan on tunnistaa ja puuttua sellaisiin rakenteisiin ja mekanismeihin, jotka aiheuttavat pahoinvointia ja eriarvoisuutta yhteisöissä ja yhteiskunnassa. (Karjalainen ym. 2019, 16; Terveystieteiden tutkimuskeskus 2024b.)

Sosiaalisen kuntoutuksen keskeisiä työmenetelmiä ovat sosiaalialan ammattilaisten tarjoama tehostettu tuki ja ohjaus, sosiaalisten suhteiden edistäminen, ryhmätoiminta, elämäntilanteen tukeminen sekä mahdollisimman itsenäisen suoriutumisen tukeminen päivittäisissä toiminnoissa. Käytännössä sosiaalista kuntoutusta voidaan toteuttaa esimerkiksi kuntouttavassa työtoiminnassa tai työpajatoiminnassa. (Karjalainen ym. 2019, 53.) Tämän tutkimuksen mukaan kuntouttava työote näkyy Taidekeskus Inton järjestämässä toiminnassa monin tavoin, kuten taitelijoiden oppimisen ja kehittymisen sekä itsenäisen päätöksenteon tukemisenä. Toimintaan osallistuneet kokivat Inton toiminnan tarjoavan heille myös rytmiä päivään sekä mahdollisuuden sosiaaliseen kanssakäymiseen.

Inton toiminnassa pyritään erityistä tukea tarvitseville henkilöille yhdenvertaisia osallistumismahdollisuuksia erilaisiin taideprojekteihin sekä poistamaan erilaisia yhteiskunnan ja yhteisöjen rakenteissa olevia esteitä ja haittoja, sekä fyysisen toimintaympäristön sekä asenteellisen ilmapiirin osalta. Pyrkimyksenä on ollut saada Taidekeskus Inton toiminta osaksi pysyvää sote-palvelurakennetta, jolloin sen toiminnan tavoitteellinen ja pitkäjänteinen kehittäminen mahdollistuisi. Inton toiminnassa voidaankin nähdä elementtejä myös rakenteellisen sosiaalityön

lähestymistavasta, joskin tämän työorientaation pitkäjänteinen suunnittelu ja kehittäminen edellyttäisi pysyvää ja pitkäaikaista taloudellista resurssia Inton toimintaan. Riittävän resurssin lisäksi vaikuttavan rakenteellisen sosiaalityön suunnittelu ja toteuttaminen edellyttää organisaatioiden kehittämistä pitkäjänteisesti, monialaista ja monitoimijaista yhteistyötä sekä organisaatioiden hallinnon ja käytännön työn toteuttajien vuoropuhelua. Rakenteellisen sosiaalityön saamiseksi kestäväälle pohjalle koulutuksen ja työelämän yhteistyön tulisi toteutua johdonmukaisesti ja pitkäjänteisesti. (Liukko ym. 2022, 38; Hirvonen ym. 2021, 72.)

Taidekeskus Into on vuosien varrella tehnyt laajasti yhteistyötä erilaisten taiteen, sosiaalityön, työelämän ja koulutuksen organisaatioiden ja toimijoiden kanssa, mitä voidaan pitää Inton vahvuutena verkostoitumisen ja toiminnan kehittämisen kannalta myös jatkossa. Myös kuntouttava sosiaalityö on tavoitteellista toimintaa, joka edellyttää suunnitelmallisuutta sekä sosiaalialan ammattihenkilön osaamista asiakkaan kokonaistilanteen ja palvelutarpeen tunnistamiseen ja sosiaalipalvelujärjestelmän soveltamiseen. Taidekeskus Inton järjestämässä taidetoiminnassa voidaan siis nähdä monia elementtejä sosiaalityön eri työorientaatioista. Inton erityistaidetoimintaa toteutetaan pitkälti sosiaalipalveluna järjestettävien päiväaikaisten toimintojen tavoitteiden suuntaisesti ja toiminnassa näkyy myös pyrkimys päivä- työtoiminnan laatuksien suuntaiseen toteutukseen. Osallistumista ja työllistymistä edistävän toiminnan laatuksista (Roiponen 2017) taidepainotteiseen toimintaan liittyy erityisesti ”Tuki itseilmaisuuksiin ja luovuuteen” -laatuksien, jonka mukaan palveluntuottajan tulee rohkaista palvelun käyttäjiä luovaan toimintaan ja kokeilemaan erilaisia asioita itselleen sopivan ilmaisukeinon löytämiseksi. (Roiponen 2017, 43). Inton toiminnan voidaan nähdä toteutuvan myös tämän laatuksien tavoitteiden suuntaisesti, mikä tulee esille esimerkiksi erilaisten ilmaisutapojen kokeiluun kannustavassa toimintatavassa.

8.4 Taidetoiminta osana asiakkaan palvelukokonaisuutta

Vammaisen henkilön työssä käyminen edellyttää sopivia, riittäviä ja oikea-aikaisia tukipalveluja, kuten vammaispalveluina järjestettävää kuljetuspalvelua ja henkilökohtaista apua. Myös työvalmentajan tuki on usein tarpeen. Toisinaan kuitenkin palvelujen yhteensopimattomuus työelämän reunaehtojen kanssa saattaa vaikeuttaa vammaisen henkilön työssäkäyntiä. (Kyröläinen 2020, 19.) Myös päiväaikaisten sosiaalipalvelujen, kuten työ- ja päivätoiminnan järjestäminen edellyttää tukitoimiksi usein muita sosiaalipalveluita, kuten esimerkiksi kuljetuspalvelua tai henkilökohtaista apua. Uusia mahdollisuuksia vammaisten henkilöiden päiväaikaiseen toimintaan saattaa avata myös vuoden 2025 alusta alkaen päivittyvä vammaispalvelulaki uudistuvine palveluineen. Uuden lain myötä palveluvalikkoon lisätään muun muassa ”erityinen osallisuuden tuki” -palvelu, jota voidaan myöntää myös sellaisille vammaisille henkilöille, jotka eivät voi saada henkilökohtaisen avun palvelua. Kun lähtökohtana henkilökohtaisessa avussa on, että asiakas pystyy ohjaamaan avustajaa, niin erityisen osallisuuden tuen palvelussa apu ja tuki turvataan myös asiakkaille, joilla on tarvetta vahvaankin ohjaamiseen. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2023f; Vammaispalvelulaki 675/2023.) Päiväaikaisia sosiaalipalveluja järjestävällä taholla tulisi olla riittävää osaamista myös sosiaalietuuksien käytänteistä. Esimerkiksi eläkkeen ja palkan yhteensovittamiseen liittyvä osaaminen on tarpeen asiakkaan toimivaa päiväaikaisten palveluiden polkua suunnitellessa. Vammaispalveluiden ja Kelan sosiaaliturvajärjestelmän koordinoimisessa tarvittavaa tukea antavat sosiaalialan ammattilaiset, kuten työkykykoordinaattorit, työhönvalmentajat ja vammaispalvelujen palveluohjaajat ja sosiaalityöntekijät. (Kyröläinen 2020, 34-35.)

Voidaankin todeta, että mikäli Inton erityistaidetoimintaa toteutettaisiin sosiaalipalveluna, tulisi toiminnassa varmistaa myös riittävä sosiaalialan resurssi ja osaaminen, jotta palvelukokonaisuus voisi toteutua asiakkaan edun mukaisesti. Ideaalitulanteessa Inton toiminnan kehittämistä voitaisiin jatkaa edelleen suunnitelmallisesti kohti Kettuki ry:n ja Synnöve Jokelaisen yhteistyönä kehittämää taidestudiomallia, jossa taidealan ja sosiaalialan ammattilaiset

yhteistyössä luovat ja kehittävät monipuolista ja asiakaslähtöistä toimintaa, jonka tavoitteena on tukea palvelunkäyttäjien itsenäisyyttä, yhdenvertaisuutta, osallisuutta, itsemääräämisoikeutta sekä elämänhallintaa. (Jokelainen 2019, 16.)

8.5 Kulttuurihyvinvoinnin näkökulma Inton toiminnassa

Aiempien kulttuurihyvinvointia koskevien tutkimusnäyttöjen perusteella kulttuurilla ja taidepainotteisella toiminnalla on siis todettu olevan monia hyvinvointivaikutuksia, kuten sosiaalisten suhteiden, vuorovaikutuksen ja osallisuuden edistäminen sekä itseilmaisun ja elämänhallinnan tukeminen (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022; Houni & Vuolasto 2018, 32-33; Houni, Turpeinen & Vuolasto 2020, 18.)

Tämän tutkimuksen mukaan Inton taidetoiminta vahvistaa osallisuutta, edesauttaa sosiaalisten suhteiden ylläpitämistä ja vuorovaikutustaitoja ja antaa mahdollisuuden itseilmaisuun. Tutkimustulosten voidaankin katsoa tukevan aiemmin tehtyä kulttuurihyvinvointiin liittyvää tutkimusta, eivätkä tulokset yllättäneet. Monille haastatelluille taiteen tekeminen itsessään oli hyvinvoinnin lähde, mutta positiivista arvoa elämään koettiin saatavan myös esimerkiksi kanssakäymisestä muiden kanssa, uuden oppimisesta ja mahdollisuudesta rentoutua taiteen tekemisen parissa.

Hyvinvointitekijöiden voidaan tulkita Inton taidetoiminnassa syntyneen erilaisista syistä. Taiteen vaikutusten määrittämiseen voivat vaikuttaa esimerkiksi monet yksilölliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja materiaaliset tekijät, eivätkä löydökset hyvinvointivaikutusten tutkimisessa myöskään aina ole yksiselitteisiä. Esimerkiksi yksilöllinen kokemus taiteesta vaikuttaa valmiuksiin vastaanottaa taidetta tai kokea sen kautta osallisuutta sekä ylipäättään siihen, minkälaisia merkityksiä taiteelle annetaan. (Laitinen 2017, 42.)

On myös huomioitava, että tutkimustuloksista esiin nousseet positiivisiksi koetut merkitykset taidetoiminnassa voisivat olla selitettävissä myös yleisillä kulttuuriin ja taidetoimintaan liitetyillä hyvinvointivaikutuksilla. Voidaan kuitenkin todeta, että tätä tutkimusta vasten haastatellut henkilöt kohdistivat taidetoimintaan

nimenomaan Taidekeskus Intoon liittyviä hyvinvointiin positiivisesti vaikuttavia tekijöitä, kuten esimerkiksi yksilöllinen ja laadukas taideopetus ja monet Taidekeskus Inton organisoimat taideprojektit.

Kuva 11. Taidekeskus Inton erityistaidetoiminnan vahvuuksia sosiaalipalveluna.

9 Johtopäätökset

9.1 Yhteiskehittämisellä ja palvelumuotoilulla sosiaalipalveluksi?

Taidekeskus Inton taideopettajat ovat pitkäjänteisellä työllä luoneet elävän ja toimivan konseptin erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden erityistaidetoimintaan. Inton toiminta nojaa sen pitkäaikaisten ja sitoutuneiden taideopettajien vahvaan ammattitaitoon taiteenalalla ja pedagogiikassa sekä heidän syvälliseen ymmärrykseensä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden tarpeista. Tämän selvityksen perusteella voidaan nähdä, että sosiaalialan resurssein täydennettynä Taidekeskus Intolla olisi hyvät edellytykset toteuttaa päiväaikaisten sosiaalipalvelujen sisältöjä. Asiakaslähtöinen toimintatapa tukee Inton mahdollisuuksia tuottaa eri lakien nojalla järjestettävää työllistymistä edistävää toimintaa ja työtoimintaa sekä päivätoimintaa. Edellä mainittujen palvelujen asiakkaina on pääsääntöisesti vammaisia tai kehitysvammaisia henkilöitä. Näiden lisäksi Inton erityistaidetoiminnalla voidaan nähdä olevan hyvät mahdollisuudet myös sosiaalisena kuntoutuksena järjestettävän päivätoiminnan ja työtoiminnan sisältöjen tuottajana. Sosiaalisen kuntoutuksen sisältönä Taidekeskus Into voisi toteuttaa esimerkiksi syrjäytymisvaarassa olevien nuorten työpajatoimintaa.

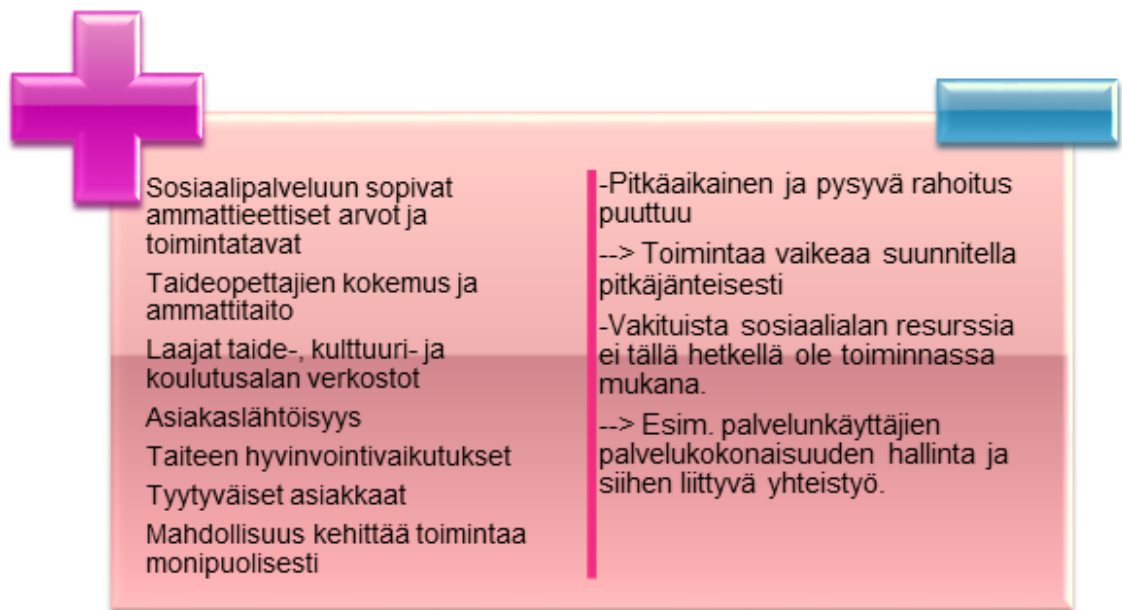
Toiminnan pitkäjänteinen ja tavoitteellinen kehittäminen edellyttää kuitenkin toiminnan rakenteiden vahvistamista sisältäen esimerkiksi sosiaalialan työntekijäresurssia sekä pitkäaikaista ja pysyvää rahoitusta. Inton erityistaidetoiminnan integrointi osaksi sosiaalipalvelujärjestelmää edellyttää ennakkoluulotonta kehittämistyötä, johon osallistuvat sekä taidealan että sosiaalialan ammattilaiset. Tässä yhteiskehittämistyössä hedelmällistä voisi olla hyödyntää esimerkiksi erilaisia palvelumuotoilun menetelmiä. Palvelumuotoilussa keskeistä on eri osapuolten osallistaminen kehittämistyöhön sekä ymmärtää loppukäyttäjän tarpeet ja kehitettävän palvelun toiminnan motiivit. Palvelun loppukäyttäjän ottaminen mukaan kehittämistoimintaan myös edistää palvelun suunnittelua. (Tuulaniemi 2011.)

Taidekeskus Inton toiminnan kehittämistä voisi siis olla hyödyllistä jatkaa Inton taideopettajien ja muiden aktiivien, sosiaalialan ammattilaisten sekä palvelun käyttäjien yhteiskehittämistyönä. Yhteiskehittäminen perustuu tasavertaisiin kohtaamisiin, mikä tuottaakin niin asiakkaille kuin muillekin kehittämisessä mukana oleville osallistuminen ja onnistumisen kokemuksia. Jotta tällaiset kokemukset eivät olisi vain yksittäisten henkilöiden varassa, tarvitaan uudenlaisille kohtaamisille ja vuorovaikutukselle tilaa antavaa johtamiskulttuuria. Osallisuuden ja asiakaslähtöisyyden vaatimus on vahvana myös sosiaalihuoltolaissa (1301/ 2014) ja yhteiskehittäminen on keino vastata myös tähän vaatimukseen. (Raivio 2018, 27 & 28–29.) Inton kokeneet ammattilaiset ovat tämän kaltaista kehittämistyötä toteuttaneetkin, mutta pysyvän rahoituksen ja rakenteiden puutteen vuoksi kehittämistyötä on ollut mahdollista tehdä vain lyhyellä aikavälillä.

Taidekeskus Into on myös tehnyt yhteistyötä paikallisen erityisammattiopisto Spesian kanssa, tavoitteena muun muassa saada kuva-artsaaniopinnot ammattiopiston opintovalikoimaan ja samalla vahvistaa erityistä tukea tarvitsevien ammatillisia mahdollisuuksia taiteen alalla. Tätä yhteistyötä syventämällä olisi myös mahdollista täydentää erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden palvelu- ja urapolkua taiteen alalla. Inton yhteistyö Turun AMK:n Kuvataideakatemia kanssa on myös ollut toimivaa ja tarjonnut kuvataideopiskelijoille mahdollisuuden toimia Inton taideyhteisössä taideryhmien ohjaajina. Inton laajat yhteistyöverkostot toimivatkin tärkeänä perustana myös palvelun jatkokehittämisessä.

Laaja tutkimusnäyttö kulttuurin ja taiteen hyvinvointivaikutuksista tukee myös sosiaalipalvelun järjestämistä taidepainotteisena. Tähän mennessä laajin selvitys kulttuurin ja taiteen hyvinvointivaikutuksista on WHO:n vuonna 2019 julkaisema raportti "What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? -A scoping review", ja tutkimusta aiheesta tehdään koko ajan lisää (Fancourt & Finn 2019.) On kuitenkin huomioitava, ettei taiteen hyvinvointivaikutuksia voida välttämättä saavuttaa pelkästään taidesisältöjä järjestämällä. Hyvinvointivaikutusten saavuttaminen edellyttää uudenlaista

ajattelua resurssien kohdentamisesta, taidetoiminnan piirissä toimivien eri alojen ammattilaisten asenteiden tarkastelua sekä muutosta ammattikuntien väliseen hierarkkiseen ajattelutapaan. (Lehikoinen 2021, 55 ja 61.) Varsinais-Suomen hyvinvointialueen palvelustrategian voidaan nähdä tukevan tällaista uudistustyötä innovatiiviseen uudistamiseen, osallistamiseen, vastuulliseen vaikuttamiseen ja yhdenvertaisuuteen pyrkivillä tavoitteillaan (Varsinais-Suomen hyvinvointialue 2023). Erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden taidetoimintaa ei kuitenkaan voida perustella ainoastaan toiminnan hyvinvointivaikutuksilla. Taide on kaikkien ihmisten oikeus, joka on turvattu myös lainsäädännöllä. Täten myös vammaisilla henkilöillä tulee olla mahdollisuus ilmaista itseään taiteen keinoin, ilman ajatusta taiteen hyödyistä. (Haveri ym. 2016, 56–57.)

Kuva 12. Taidekeskus Inton vahvuuksia ja kehittämiskohteita sosiaalipalvelun tuottajana.

9.2 Tutkimustulosten hyödyntäminen ja ajatuksia jatkokehittämistarpeista

Tämä kehittämistyö toimii selvityksenä siitä, miten Taidekeskus Inton järjestämä taidetoiminta soveltuisi sosiaalipalveluna järjestettäväksi päiväaikaiseksi toiminnaksi. Aihetta on tässä työssä käsitelty lähinnä päiväaikaisten sosiaalipalvelujen tavoitteiden sekä ammattieettisten periaatteiden näkökulmasta. Tutkimustulokset antavat tietoa Taidekeskus Inton toiminnan sisällöistä sekä toiminnan painopisteistä ja tavoitteista sekä vahvuuksista ja kehittämiskohteista. Tutkimustuloksia on mahdollista hyödyntää toiminnan kehittämisessä ja integroinnissa julkisena palvelutuotantona järjestettäväksi sosiaalipalveluksi. Kehittämistyöni toimii siis eräänlaisena alkukartoituksena Taidekeskus Inton toiminnan integroimiseksi osaksi sosiaalipalvelujärjestelmää.

Mahdollisen yhteiskehittämisen käynnistyttyä voisi mielestäni olla hyödyllistä syventää Inton toiminnan vahvuuksien ja kehittämistarpeiden arviointia hyödyntäen erilaisia tulevaisuuden ennakkoinnin työkaluja, kuten SWOT- ja PESTE-analyysejä, megatrendien tarkastelua tai skenaariomenetelmää. Tulevaisuuden tutkimuksen tarkoituksena ei ole pyrkiä kuvaamaan mahdollisimman tarkasti tulevaa, mutta sen avulla voidaan herättää keskustelua erilaisista tulevaisuuden vaihtoehdoista. Tulevaisuuden tutkimuksen menetelmiä hyödynnetään yrityksissä sekä julkisen ja kolmannen sektorin organisaatioissa strategiatyössä sekä tulevaisuuden toiminnan suunnittelussa. (Laaksonen ym. 2020, 259 & 261.) Tällä tavalla voitaisiin esimerkiksi arvioida Taidekeskus Intoa päiväaikaisen sosiaalipalvelun tuottajana taidepainotteisen palvelun näkökulmasta.

Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa hyvinvointialueiden voi olla haastavaa sijoittaa uusiin innovaatioihin sosiaalipalvelujen kehittämisessä. Runsas tutkimusnäyttö taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksista puoltaa kuitenkin soveltuvien sosiaalipalvelujen järjestämistä taidepainotteisena. Taidekeskus Intoilla on vuosien kokemus erityistaidetoiminnan järjestämisestä ja sen kehittämisestä, mikä antaa sille hyvät valmiudet kehittää toimintaansa edelleen sosiaalipalveluksi. Erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden taidetoiminnan

järjestäjänä Taidekeskus Inton voidaan nähdä myös vahvasti vammaisten ja muiden erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden oikeuksia ja yhdenvertaisuutta sekä helpottavan heidän ammatillista polkuaan taiteen alalla. Toimintansa kautta Taidekeskus Intolla on myös hyvät valmiudet toteuttaa vammaisuuden sosiaalisen mallin (Kyröläinen 2020, 14; Terveystieteiden tutkimuskeskus 2023c) tavoitteita yhdenvertaisen osallistumisen turvaamiseksi.

Erityistaidetoiminnan soveltamista sosiaalipalveluksi voisi olla tulevaisuudessa hyödyllistä kartoittaa myös laajemmin. Tässä kehittämistyössä keskityttiin käsittelemään aihetta päiväaikaisten sosiaalipalvelujen näkökulmasta, mutta hedelmällistä soveltamisalaa taidetoiminnan hyödyntämiseen voisivat lisäksi olla vaikkapa ikääntyneiden palveluissa tai lasten ja nuorten palveluissa.

Opinnäytetyöprosessini oli monivaiheinen ja antoisa. Tutkimusmatkani aikana erityisesti ymmärrykseni erityistaidetoiminnan kentästä ja taidetoiminnan mahdollisuuksista sosiaalipalveluna syveni merkittävästi. Keskustelut opinnäytetyöstäni alkoivat Inton pitkäaikaisen taideopettajan Eija Ruohon kanssa keuhkokuumeen -22. Aihe tarkentui saman vuoden loppupuolella, jolloin pääsin toden teolla suunnittelemaan tutkimukseni toteutusta. Opinnäytteeni aihe oli minulle erittäin mieluinen ja piti minua otteessaan koko opinnäytetyöprosessin ajan. Yhteistyö Taidekeskus Inton kanssa sujui koko prosessin aikana erinomaisesti. Aikataulullisesti opinnäytteen toteuttaminen työn ja muun elämän ohessa osoittautui minulle kuitenkin haastavaksi ja sen valmistuminen viivästyi alkuperäisestä aikataulusta. Mielestäni aihe on kuitenkin edelleen ajankohtainen ja tuo esiin Taidekeskus Inton taidetoiminnan merkitystä ja sisältöä myös sosiaalipalvelujen näkökulmasta. Laadullisen tutkimuksen tavoitteiden mukaisesti onnistuin mielestäni kuvaamaan aiheeni kokonaisvaltaisesti, syventämään ymmärrystäni tutkimastani aiheesta sekä saamaan haastateltujen ajatuksia näkyväksi (Hirsjärvi ym. 2015, 161 & 164).

Lähteet

Aholainen, M.; Jäntti, S.; Tammela, A. & Tanskanen, J. 2021. Miten taide vaikuttaa? Kulttuurisia näkökulmia hyvinvointiin ja terveyteen. Lääkärilehti. Lehti 9. Katsausartikkeli 5.3.2021. 9/ 2021.

<https://www.laakarilehti.fi/tieteessa/katsausartikkeli/miten-taide-vaikuttaa-kulttuurisia-nakokulmia-hyvinvointiin-ja-terveyteen/?public=29e7a5eeae789608f35becb2cc8ef7a4> Luettu 13.05.2023.

Fancourt, D. & Finn, S. 2019. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe. Health Evidence Network (HEN) synthesis report 67. What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review

Haveri, M. & Kettuki ry. 2016. Hyviä kysymyksiä -Eettinen erityistaidetoiminta. Suomen Kulttuurirahasto (pdf). www.kettuki.fi > KETTUKIN eettinenopas hyvia kysymyksiä A5 WEB.pdf

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2015. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hirvonen, J.; Kilpeläinen.; V Piirainen, K.; Surakka, Anne.; Tantt, S-M & Tuikka, A. 2021. Tiedolla vaikuttamisen mahdollisuudesta toteutukseen. Rakenteellisen sosiaalityön osaamiskartoitus. Xamk kehittää, 137. Mikkeli: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-344-311-2>

Houni, P. & Vuolasto, J. 2018. Taiteessa on paljon käyttämätöntä potentiaalia. Lääkärilehti 1-2,12. 12.1.2018, ss. 32-33.

Houni, P.; Turpeinen, I. & Vuolasto, J. 2020. Taidetta! Kulttuurihyvinvoinnin käsikirja. Taiteen edistämiskeskus (TAIKE) ja kirjoittajat. (Pdf). [file:///C:/Users/katja/Downloads/Taidetta!%20Kulttuurihyvinvoinnin%20k%C3%A4sikirjan%20uudistettu%20laitos%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/katja/Downloads/Taidetta!%20Kulttuurihyvinvoinnin%20k%C3%A4sikirjan%20uudistettu%20laitos%20(2).pdf)

Hömppi, Päivi. 2020. Rakenteellinen vammaissosiaalityö. Rakenteellisen sosiaalityön erikoisalan lopputyö. Jyväskylän yliopisto. [loader.aspx \(sosnet.fi\)](http://loader.aspx(sosnet.fi))

Jokelainen, S. 2019. Kettuki ry. Taidestudiotoiminta -taiteilijuutta, osallisuutta ja työllistymistä edistävä toimintamalli. 1 painos. Hämeenlinna: Kettuki ry KETTUKI TAIDESTUDIOTOIMINTA.pdf

Kaattari, M. & Suksi, I. 2019. Kulttuuri ja taide hyvinvoinnin edistäjinä sosiaali- ja terveydenhuollossa, työelämässä ja koulutuksessa. Sosiaali- ja terveysministeriö. Raportteja ja muistioita 2019:34.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161547/Rap_34_2019_Kulttuuri%20ja%20taide%20hyvinvoinnin%20edistajina.pdf

Kananoja, A., Aho, K., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. 2017. Sosiaalityön käsikirja. 4., uudistettu laitos. Helsinki: Tietosanoma.

Karjalainen, P.; Metteri, A. & Strömberg-Jakka, M. 2019. TIEKARTTA 2030: Aikuisten parissa tehtävän sosiaalityön tulevaisuus selvitys. Sosiaali- ja terveysministeriö. Raportteja ja muistioita 2019:41. [R41_19_Tiekartta_2030.pdf \(valtioneuvosto.fi\)](#)

Kettuki ry 2024. Valtakunnallinen verkosto. www.kettuki.fi > [Valtakunnallinen verkosto – Kettuki](#)

Kyröläinen, A. 2020. Vammaisten henkilöiden työllistymisen rakenteelliset esteet. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2020:36. Pdf: [Vammaisten henkilöiden työllistymisen rakenteelliset esteet - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](#)

Känkänen, P. & Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2013. Taidelähtöiset menetelmät lastensuojelussa -Kohti tilaa ja kokemuksia. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta, Sosiaalitieteiden laitos. Tutkimus 109/ 2013. Tampere: Juvenes Perint. – Suomen Yliopistopaino Oy. Verkossa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104494/URN_ISBN_978-952-245-911-4.pdf?sequence=1

Laaksonen, H., Laitinen, H., Hiillamo, H., Hautaviita, P., Hyvärinen, H. & Vänni, K. 2020. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmä. 1. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Laitinen, L. 2017. Vaikuttavaa? -Taiteen hyvinvointivaikutusten tarkastelua. Turun ammattikorkeakoulun tutkimuksia 46. Tampere: Juvenes Print- Suomen Yliopistopaino Oy. Verkossa saatavana (pdf): <https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166166.pdf>

Lehikoinen, K. (2021). Sosiaalisesti osallistava taide terveys- ja sosiaalialan ympäristöissä: näkökulmia kulttuurihyvinvointiin. *Synteesi*, 40(4), 50-73.

Verkossa saatavana (pdf):

https://taju.uniarts.fi/bitstream/handle/10024/7499/Lehikoinen_Synteesi_4_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Liukko, E.; Muurinen, H.; Kokkonen, T. & Santalahti, V. 2022. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Vaikuttava rakenteellinen sosiaalityö. Raportti 1/ 2022.

Sosiaalityön kehittämisohjelma. Helsinki: PunaMusta Oy. Vaikuttava rakenteellinen sosiaalityö (julkari.fi)

Miles M.B. & Huberman A.M. 1994. *Qualitative data analysis*. California: Sage.

Raivio, H. (toim.). 2018. Enemmän sosiaalista toimintakykyä -lisää osallisuutta! Yhteiskehittäen vaikuttavampaa sosiaalista kuntoutusta. Sosiaalisen kuntoutuksen hankkeen (SOSKU) 2015-2018 loppuraportti. Työpaperi 7/ 2018. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. [URN ISBN 978-952-343-070-9.pdf \(julkari.fi\)](#)

Roponen, Marjaana (toim.). 2017. Kehitysvammaliitto ry ja KVANK – Kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunta. Yksi tekijöistä -Osallisuutta ja työllistymistä edistävän toiminnan laatukriteerit. Helsinki: Arkmedia. Luettavissa osoitteessa [Yksi tekijöistä \(verneri.net\)](#) Luettu 22.10.2023.

Salonen, K.; Eloranta, S.; Hautala, T. & Kinos, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 108. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. <https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2019. Vammaisten työllistymistä tukevan toiminnan ja työtoiminnan uudistaminen. Selvitysraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:20. PDF. www.stm.fi > [Vammaisten työllistymistä tukevan toiminnan ja työtoiminnan uudistaminen \(valtioneuvosto.fi\)](#)

Sosiaali- ja terveysministeriö 2024. Valtakunnalliset tavoitteet sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2024:2. PDF: [Valtakunnalliset tavoitteet sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](#)

Suomen YK-liitto 2016. YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista ja sopimuksen valinnainen pöytäkirja. www.ykliitto.fi > [vammaisten oikeudet 2016 net.pdf](http://vammaisten.oikeudet.2016.net.pdf) (ykliitto.fi)

Taidekeskus Into ry 2024. [Erityistä tukea tarvitsevien taidekeskus Turussa](http://erityista.tukea.tarvitsevien.taidekeskus.turussa.fi) (taidekeskusinto.com)

Taikusydän 2019. Kulttuurihyvinvointi hallitusohjelmaan. www.taikusydan.fi > <https://taikusydan.turkuamk.fi/yleinen/kulttuurihyvinvointi-hallitusohjelmaan/> Luettu 22.05.2023.

Terveyden ja hyvinvoinnin 2016. Määräys 1/2016. Tietopalvelut-osasto. Operatiivisen toiminnan ohjausyksikkö. www.thl.fi > [Maarays 1 2016 sosiaalihoito.pdf](http://maarays.1.2016.sosiaalihoito.thl.fi) (thl.fi) Luettu 9.3.2024.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023a. Vammaispalvelujen käsikirja. Työ ja työtoiminta. www.thl.fi > [Työ ja työtoiminta - THL](http://tyo-ja-tyotoiminta-thl.fi) Luettu 22.4.2024.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023b. Kulttuurihyvinvointi ja taidelähtöiset menetelmät. www.thl.fi > [Kulttuurihyvinvointi ja taidelähtöiset menetelmät - THL](http://kulttuurihyvinvointi-ja-taidelahtoiset-menetelmat-thl.fi) Luettu 22.4.2024.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023c. Vammaispalvelujen käsikirja. Vammaisuus. www.thl.fi > [Vammaisuus - THL](http://vammasuus-thl.fi) Luettu 21.4.2024.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023d. Vammaispalvelujen käsikirja. Päivätoiminta. [Päivätoiminta - THL](http://pavatoiminta-thl.fi) Luettu 21.4.2024.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023e. Mitä toimintakyky on? www.thl.fi > [Mitä toimintakyky on? - THL](http://mita-toimintakyky-on-thl.fi) Luettu 20.4.2024.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023f. Vammaispalvelujen käsikirja. Uusi vammaispalvelulaki. Erityinen osallisuuden tuki. www.thl.fi > <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/vammaispalvelujen-kasikirja/ajankohtaista/uusi-vammaispalvelulaki/erityinen-osallisuuden-tuki> Erityinen osallisuuden tuki - THL Luettu 20.4.2024.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2024b. SOTE-palvelujen johtaminen. Sosiaalinen kuntoutus. www.thl.fi > [Sosiaalinen kuntoutus - THL](http://sosiaalinen-kuntoutus-thl.fi) Luettu 23.4.2024.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. E-kirja.

Turun Sanomat. 2009. Lasse Raitio (toim.). Minun Turkuni toisin silmin. > www.ts.fi > Minun Turkuni toisin silmin - Viihde - Turun Sanomat (ts.fi) Luettu 8.2.2024.

Tuulaniemi, J. 2011. Palvelumuotoilu. Helsinki: Talentum Media Oy. E-kirja.

Uusitalo, H., Simpura, J., Saari, J. & Laihiala, T. 2022. Hyvinvoinnin muutos ja pysyvyys: Allardt -hyvinvointi Suomessa 1972 ja 2017. Helsinki: Into Kustannus.

Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
<https://turkuamk.finna.fi/Record/aura.292369>

Varsinais-Suomen hyvinvointialue 2023. Strategia ja arvot. www.varha.fi > Tietoa Varhasta > Strategia ja arvot. Strategia ja arvot | Varha Luettu 8.12.2023.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Lait ja säädökset:

Laki kehitysvammaisten erityishuollosta. www.finlex.fi > <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1977/19770519>

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019 > www.finlex.fi > Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista. www.finlex.fi > Laki sosiaali- ja terveydenhuollon... 734/1992 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®

Perustuslaki. www.finlex.fi > Suomen perustuslaki 731/1999 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®

Sosiaalihuoltolaki. www.finlex.fi > Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®

Työsopimuslaki. www.finlex.fi > [Työsopimuslaki 55/2001 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

Vammaispalvelulaki 380/ 1987. www.finlex.fi > [Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä... 380/1987 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

Vammaispalvelulaki. 22.12.2006/ 1267. www.finlex.fi > [Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä... 380/1987 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

Vammaispalvelulaki. 675/ 2023. www.finlex.fi > [Vammaispalvelulaki 675/2023 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®](#)

Vanha sosiaalihuoltolaki. www.finlex.fi > [Kumottu säädös Sosiaalihuoltolaki 710/1982 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista www.finlex.fi > [Sopimustekstit - FINLEX®](#)

Haastattelukysymykset

Haastattelukysymykset Inton toimintaan osallistuneille taiteilijoille:

Taustatiedot:

Nimi:

Ikä:

1. Missä asut?

Vanhempien tai huoltajien kanssa	
Asumisyksikössä	
Omassa asunnossa	
Muualla, missä?	

2. Kuinka kauan olet osallistunut taidekeskus Inton toimintaan?

Useita vuosia	
1 kuukausi – 1 vuosi	
Satunnaisesti	

3. Kuinka usein käyt tekemässä taidetta Intossa?

Joka viikko tai useita kertoja viikossa.	
Useita kertoja kuukaudessa, mutta en joka viikko.	
Harvemmin kuin kerran kuukaudessa.	

4. Toimintaan ohjautuminen: Mistä tai keneltä kuulit Taidekeskus Inton toiminnasta?

5. Osallistutko Inton taidetoimintaan yksin vai avustajan kanssa?

Osallistun Inton taidetoimintaan ilman avustajaa.	
Osallistun Inton taidetoimintaan avustajan kanssa.	

6. Käytkö säännöllisesti jossain päivätoiminnassa tai työtoiminnassa? Jos käyt niin missä?

Kyllä/ ei

Ohjattu päivätoiminta		Paikka
Ohjattu työtoiminta		Paikka
Jokin muu päiväaikainen toiminta		Paikka

7. Onko sinulla opiskelupaikka tai työpaikka? Jos vastasit kyllä, niin missä opiskelet tai työskentelet?

Kyllä/ ei

Minulla on opiskelupaikka.		Opiskelupaikka:
Olen palkkatyössä.		Työpaikka:
Osallistun avotyötoimintaan toimintakeskuksen ulkopuolella		Avotyötoimintapaikka:

Taiteellinen työskentely:

1. Mitä taidemuotoja olet Taidekeskus Intossa tehnyt? Esim. Kuvataide, kuvanveisto/ muotoilu, performanssitaide, videotaide? Tai joku muu taidemuoto, mikä/ mitkä?
2. Minkälaista taidetta teet mieluiten? Miksi? Mikä on parasta, mitä olet Intossa tehnyt tai kokenut? Miksi se on sinusta parasta?
3. Mikä saa sinut tulemaan Intoon tekemään taidetta?
4. Minkälainen on sinun mielestäsi hyvä taideopettaja?
5. Minkälaisia taideopettajia Inton taideopettajat mielestäsi ovat?
6. Miten kuvailisit Inton järjestämää taidetoimintaa?
  - Mikä siinä on ollut hyvää?
  - Onko Inton järjestämässä taidetoiminnassa jotain, mitä haluaisit muuttaa/ parantaa?
  - Jos on, niin mitä haluaisit muuttaa/ parantaa?

Ajatuksiasi taiteen tekemisestä tulevaisuudessa:

1. Haluaisitko jatkaa taiteen tekemistä Taidekeskus Intossa? Miksi?
2. Jos vastasit, että haluaisit jatkaa taiteen tekemistä, niin haluaisitko tehdä taidetta harrastuksena vai haluaisitko, että taiteen tekemisestä tulisi sinulle ammatti?